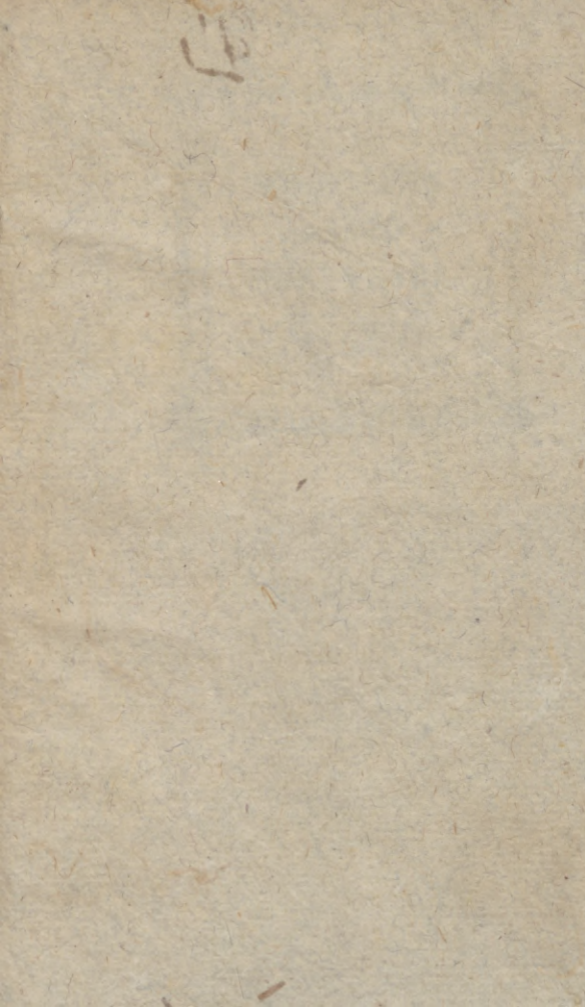

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 120-1.

١٤

ספר בן סירה

מהחכם המפורסם בן סירה בן ירמיהו הנביא

ורועי הציונות קראו ושלחו

זה הספר אשר ימלא חמור

בזוהר ומעט הכמות אך צלו חפמים

ומלכים ללמוד חכמה מילד מסכך וחכם עליו

אמר שלמה וראו חסדו' שחלק מחכמתו

לירשיו צדקתו אמר להבי' צדקתו גם בגמתי

בחוכו כמה חידות ומעשים אשר לא נדפסו עד

הנה יזחיקוה לבס' למנהי לבן אחרונו על

בספיקם וקחו אותו ושימו צדקתו חסדו

והא' שלח צדקה צדקתו ידכם אמן

במלו' האוף הר"ר א' צדק' ר' יוסף מוזאמאט

וע' יסבור בהר"ר זעליג צדק' ר' אברהם

סג' למק"ק בילץ :

נדפס כמו מקדם

באשטרך

בצית המשותפים אשר אנשיל בן הר"ר אליעזר

חזן שליט' אשת דמחא' יסבור צדק' צדק' א'

אברהם אליעזר שליט' :

בשנת תנו למ' ק

למ' ק

למ' ק

למ' ק

למ' ק

למ' ק

למ' ק

למ' ק

למ' ק

הקדמה

לכו תחזק מפעלו' שקים אשר שם ש"ס או"ח צעול' .
 לתת ליראיו מחמתו להצין ולצחוק מה למעל'
 ומה למטה כעולי הסולם . מולצ' אלה וראשו מגיע
 השמים . צטרס ילרו מצטן להכיר את צוראו לנהיר ליה
 שבילים . צי"ן שיר"ה אמר כשדר צמעו אמו : מכח העצד
 ניכר כח הרצ' עזו וחטלומו . והנה עד היום היה ספר זה
 מוכח בקרן זיוות : ולא מלא חף אחד צעיר ושני' צמקתה
 ועיני כל הלוי' . לאמ' מי יהן דעתי ואמלהו : אף צי'
 האול' אציהנו . ולרו' הכסף אהן תמורתו * צעת סיהיה
 לא יום ולח לילה אשה עשע צאמרתו . והנה יבעתי הרצה
 יגיעות . ועדו עלי כמה הרפתקאות . והפסחי ספר זה
 צחיכו נרות' צכמה מקומות וצירות : צקשתי ולא
 מלאחיהו . כי לא נדכס רק פעם אחד ולמדינות אחרו' צחו
 מרוב חשיצותיהו . והנה זה היום שקויתי . כאן לק"ק
 אמת טרדם צאתי . את שאתה נפשי מלאחי . חקף לדפוס
 אותו הצאתי . ועל רוצ' הולאות לח הכתי : ציפני נייר
 נדיו ואוחיות . שלא יהי' מלאכה ה' צרמיות . גם שמתו
 עיני ולצי על ההנה' ציד החוק' ולא ציד כהה . כ"ד הקטן
 אשר שמת לציני גיטה' צמענה כף ולא בצוהה :

שלמה זלמן צהר"ר דוד כ"ץ זל"ה . צהרנר חתן החסיד
 מוהר"ר דוד נר"ו דיין צק"ק לילץ .

כתיב

עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין
 מספר באוראה כמה גדולים מעשיו של
 הקב"ה אם נאמר עוש' גדולו' עד אין חקר למה נאמר
 ונפלאות עד אין מספ' ואם נאמר ונפלאות עד אין מספר
 למה נאמר עושה גדולו' עד אין חקר כיצד פירשו חז"ל
 עושה גדולות עד אין חקר כנגד כל יצירות שב' עולם
 ונפלאות עד אין מספר כנגד שלשה שנולדו בלא שכיב'
 הורחן עם אדם ולא הובן סירא רב פפא ורבי זירא
 ובולם צריקי' גמורי' היו וחנמי' גדולים בתור' : ואמרו
 עליה' על ר' זיר' ועל רב פפ' שמיטיה' לא שחו שיח' הולין
 ולא ישנו כב"ה מלא שינ' עראי ולא קדמן אדם לכה"מ
 ולא טצאן אדם יושבין ושוחקין לא יושבין ושנין ולא
 בטלו טקרו' היו' ולא כנגשם רע לחביריה' ולא נתכברו
 בקלון חביריה' ולא עלת' קלל' חביריהם על מיטת' ולא
 נסתכלו בצל' דמו' רשע ולא קבלו טתנו' ותרנין היו לקיי'
 שה שנא' להנתיל אוהבי יש ואוצרותיה' אמל' : והיאך
 ילדחן אמן בלא בעל אמרו פע' אחת הלכו לבי' המדרש
 וננס לה בקובתן זרע מישראל ונתעברו וילדו מהם ולא
 היו יודעים מי היה אביהם : אבל בן סירא נודע לו מי
 היה אביו והיא' ילדתו אמו בלא כשיל' בעל : אמרו עליה
 כי בת ירמיהו היתה : פעם אחת הלך ירמיהו לבית
 המרחץ וטצא שם רשעים משבט אפרים וראה ארז
 כולם מוציאין שכבת זרע לבטלה לפי שכל שבט אפרים
 באותו הדור רשעים היו שכן כתוב בו ויעש הרע בעיני
 ה' וכיון שראה אותם התחיל להוכיחם : מיד קטו
 עליו ואמרו מפני מה הונחתנו חי דרך באר שבע שלא

תויו טמאן עד שהעש כמונוי אמר להם הניחו לי ואשב'
 לכם שלא אנלה רבר זה לעולם אמרו לו הלא צדקיהו
 ראה לנכונך נצר אוכל ארנבת חיה ונשבע לו בנזירת
 השם שלא יגל' עליו ובטל שבועתו וכן תעשה גם אתה'
 ועתה אם תעשה כמונו הרי טוב ואם לאו נעשה בך
 טעשה סרום כשם שעשו אבותינו בעבורה זרה ואם
 בע"ז והיניעושי' כך' אני בך על אהת נטה ונמה מיד
 עשה כן טרוב פחר והיראה מהם' וכמו שיצא משם
 התחיל לקלל יושבי שני ארו היום אשר יולדתי בו ויצא
 ונתענה על דבר זה רמ' חתעניות כנגד כל אברי' שכאר'
 ושמורה היתה טפה של אותו צדק עד שכאת ברתו
 של אותו צדיק לבית המרחץ ונכנסה בקובחה' ולשבע'
 חדשים ילדה בן כשנים וכדיבור ונין שילדה היתה
 אחכישת מבני אדם שהיו אוטרים טונות ילדה ופתח
 פיו הנער ואמר לאמו על מה מתביישת מבני אדם כי
 בן סירא אני: אמרה לו סירא זה שיהוא: אמר לה
 ירטיהו ולטה נקרא סירא שהוא שרוטלך וכשתחשו'
 סירא ירטיהו בנטטרי' שוין אמרה לו בני אם כהי' לך
 לוטר כן ירטיהו אני: אמר לה וכן הייתי ר"ל לא שגנאי
 הדבר לוטר ירטיהו בא על בתו אמר' לו בני והא כרתיב
 פה שהיה הוא שיהיה וטי ראה בת יולדות מאבי' אמר
 לה אמי אין כל חדש תהת השמשטה לוט צדיק וטור
 טה אבי צדיק גמור ללוט נעשה באונס אף לאבי נעשה
 באונס אמרה לו הנה' אני טטך איך חדע דברים הללו
 אמר לה אל תחמהי מפני שאין כל חדש תחת השמ'
 והרי ירטי' אבי' כך עשה בשעה שהיתה אמו טורעת

ליל פתח פיו וקרא אבי טטעי

טמעי אטו וואטר לא אצא עד שיאמרו לי שמי פחת פון
אביו וואטר צא ויקרא שטך אברהם אטר לא בן שמי
א"ל יקרא שטך יצחק יעקב וכן כל השבטים וכל אנשו
הדור ההוא וואטר לא בן שמי עד שנודטן שם אליה
ו'לואטר יקרא שטך ירמיהו : שביטיך יקום הקב"ה
אויב שיריכ ידועל ירושלים : ואתה שאטרת יקרא
שמי על שטך יהא לי שטך יהו ויקרא שמי ירמיהו :
מה הוא יצא בדבור אף אני יצאתי בדבור : מה הוא
יצא בנבואה טמעי אטו שנאטר בטרים אצרך בבטן
ידעתך וכו' אף אני יצאתי בנבואה מה הוא יצא בשמו
טמעי אף אני יצאתי בשמי טמעי אמי מה הוא עשה
ספר באלפא ביתא אף אני אעשה ספר באלפא ביתא
ועכשיו אלתתמהי על דברי אטר' לו בני אל חדבר שלא
ישלו' כך עין הרע אטר לה אין עין הרע רשאה לשלשא
ביועה' לתרבי עלי שאני זוש' שה שזש' אבי ועלי נאטר
רחילא בת' רחיל' אולא וברא כתר עוכדיה דאבותי אטר'
לו בני מפני מה אתה מונע אותי מריבור : אטר לך
מפני שאת יודעת שאני רעב ואינך גוחנת לי לאכול כלום
א"ל והרי לך דדים אכול מאנלך ושחה משתך : אטר
לה אין לי חפץ ברדיך אלא לכי וברדי קטת בתרנגולא
ולושי לחס נקי ובשר שטן ויין ישן ותאבלי עמי ביתר
אטרה לו וטהיבן אקנה דברים אלו : אטר לה עשי כגרי'
ומברו יחקיים כך הפסוק סדין עשתה ותטנור ואס את
מפרנסת אותי תחקיים כך הפסוק רבות בנוח עשו חיל
וארז עליה על בולנה : התחילה לעשות כגרי' וטנורת
ופביאה לו לתם ובשר שטן ויין ישן וכלכלחו שנה אתם

א ג ולאת'

ולא תה' השנה אטר לה הוליניני לבית הננסת והוליניני
 אותו לבית תלמד אחד שהיו לו שבע ננות ישב בצידו
 ואמר לו רבי תלמידי תורה אטר עדין אין אתה בר לימוד
 פי קטן אתה ואטרו חו"ל בן חמש שנים לעקרא אטר
 לו בן פירא ולא למדת היום קצר והטלאנה טרובה
 ואתה אטר לי שב ולא תלמוד עדין כי קטן אתה ואני
 רואה בבית הקברו' קטנים טיני טחים ומי יודע מה יחי'
 אם אתיה ואם אטות * אטר לו התלמד טפני עה אתה
 טורני ואטרו חו"ל נלה טורה הלכה בפני רבו חייב מיחה
 אטר לו עד כאן אינך רבי ועד כאן לא למדתי ממך כלום
 א"ל התלמד לבן פירא אמור **א** השיב לו ואטר * (אל
 חרזן דאגה בלבבך כי רבים הרגה דראגה) טיד נכה ל
 דטלמד ואטר אין לי דאגה בעולם אלא בשביל אשתי
 שהיא מנוערת * אטר לו אמור **ב** אטר לו (בהוצר
 אשה יפה רבים הושחתו ועצומים כל הרוגיה) אטר לו
 בשביל שגלית לך סוד ואטרתי לך שאשתי טכוער אתה
 אטר לי כך שמא הרע לך שאטרתי לך סוד * א"ל אמור
ג א"ל (גלה פודך לאת' מניאף ואם רבי דורשי שלוטך)
 חזר ואטר לו לך גלית סוד ולא לאתר * אטר לו יעצוני
 טטה שאני אטר לך כי אני רוצה לגרש את אשתי בשביל
 שיש בחצרי אשה יפה ביותר * אטר לו אמור **ד** אטר
 לו (דל בשרך טאש' חן כנג' טבש' גחל') א"ל למה אעש'
 שכל שעה ושעה שאני ננס לבירזי היא משחטח' לפני
 ואני נותן בה עיני שישרה בעיני * א"ל אמור **ה** א"ל
 (העל' עינך טאש' חן פנתלנד בטצודת') א"ל התלמ' בני
 באיזה מצודה אלנד אם בשבי' כשפי' שחעש' לי אני יוד'
 שלא תעשה לי נשפיס טעול' טפני שכעלה

שבעלה הראשון ולדקן ואני עבדקן : אמר לו אמור ה
 אמר לו (ווי למי שהולך אחר יניו ויודע כי בני זנונים
 הטה ואין לו כלום בהם) אמר לו אמור ה אמר לו
 (ולדקן ועבדקן א תהי מהם כי לא תדע מה נגזר עליך)
 אמר לו אינורוצה ליטול עצתך לפי שאני מחשב לישא
 אותה ויש לה שבע בנות ויהיו בביתי ויכלכלו אותי
 בכבוד : אמר לו אמור ה אמר לו (חביבין לכל אדם
 הזכרים ואוי לאבי הנקבות) אמר לו והלא שבע בנות יש
 לי ושוות ועושים כל טלאבת ביתי והן בביתי : כוזה
 דענן וכגנה יפה : והאיך אחת אוטר אוי לאבי הנקבות
 ואם אין נקבות זכרים מהיכן באים אמר לו בן סירא עני
 חנחומין של הכל אתה מתנחם שנגך אמרו חו"ל אשרי
 מי שבניו זכרים ואוי לאבי הנקבות לפינגך אני אמרתי
 לך : ועוד בשע' שהבת יוצאת טמעי אמה לאויר העולם
 שמים וארץ וכנכים ומולות וכל מה שנברא בעולם
 מתאבלים עליהם : ונשיצא הכן לאויר העול' כל העול'
 שטחים : ואם נולד בת לאדם ואתה שואל מה ילדה
 אשת כלוני : הוא משיבך בשפה רפ"ה ובנובר ראש
 ועיניו כלפי מטה בת ילדה : ואם זכר הוא משיבך
 בצחצחות בן ילדה כלשון יפה ובטטיב הגיון ועיניו
 כלפי מעלה : אמר לו אמור ה אמר לו (טמונת שוא
 בת לאביה מפחדה לא ישן בליל ט"ט לא ישן) : אמר
 לו אמור ה א"ל (ישן ולא ישן שמו' קטנה שטא חתפתה
 בנערותיה ותונ' בנרה שטא תונה) א"ל כל מה שאמר'
 אמה אמרת שארס מצטער על הבת אף נשהיא עוטרת
 בבית : אמר לו אמור ה אמר לו (כשתנשא הבת אתה

מצטער עליה ביותר שמא יהיה לה בנים או שטא לא
 יהיה לה בנים * וכשתוקין שמא תעשה כשפים * א"ל
 אמור ל' א"ל (לא תשמע לאשתך בנעורותך ובקנותיך
 ולא תשא אשה זקנה שאשה זקנה מתשת בחך אע"פ
 שאתה בחור * ואשה בתולה עוספת לך מח ובורה) *
 אמר לו אמור מ אמר לו (מימי אשה בתולה מתוקה
 ומוס'מין כח * וימי אשה זקנה מרים בלענה ומתשים
 נח סבור שהיה בו טים ושאכס הרות) * אמר לו אמור
 נ אמר (נער עצמד מאשה רעה ושולמת עליך בלשונה
 כי אשה רעה ככלים מכולכלת ועלי דלתים סגורים
 והיא רבים חתן בפיה במענ') * א"ל אמר ס אמר לו
 (סופר מלמד ישא בתולה ואל ישא בעולה פי מימי
 הבתולה יהיו לך לכרך וימי הביעולה נב' שאבס ור
 בלעריך) א"ל אמור ע אמר לו (עיניך העלם מאשה
 אלטנה ואל תחמוד יפיה כלכבך כי בניה זאנים) : אמר
 לו אמור פ אמר לו (פינד נכוש טחבידי רעים אל
 תלך בדרך אחס מנע רגליך מהם פן תלכד במצורתם)
 אמר לו אמור צ אמר לו (צפון בני טמוך כתייד
 ומטניהו וליורשיך עד יום מותך לתנהו) * א"ל אמור
 ק אמר לו (קנה לך טמון ואשה טובה ויראה השם
 והרבה לך בנים אפילו הם טאה) א"ל אמור ר
 אמר לו (רחוק משקרע ואל תרמנע בתברוחם כי
 בגליהם לרע ירוצו ויטהרו לשפוך דם) * וכמו כן רחם
 שושבינך ואפיהם רעים וחן להם טטאנלך כי בער
 עמך ברין עידו עליך * אמר לו אמור ש אמר לו
 (שמע אדוני אל אמרי והטאוניך אל דברי שכ לך אדוני

מעשות מריבי עם שכניך) ואם ראית בחנוך דבר רע
אל חוציא דבחן על לשונך) * א"ל אמור **ת** אמר לו
(הקנה לך זהובים וכל טמון ואל תניד לאשתך אנה
הוא טמון ואפי' היא טובה) .

אמר לו המלמד עליך נשתנו סדרי בראשית :

א"ל איך כל חדש תחת השמש שהרי ירמיהו
כך למד לברוך בן נריה ולא נשרתנו סדרי בראשית
שאמר לו אמור **א** ותוא אמר (איכה ישבה בדד
העיר) * ואמר לו אמור **ב** ואמר בכה תבכה כלילה
וכן כולה אלפ"א בית"א שיש במגילת איכה * ואמר
עליו על בן סוּרָא שלמד ספר ויקרא ביום א' וא"ל המלמ'
עליך נשתנו סדרי בראשית * א"ל בן סוּרָא אין כל חדש
תחת השמש שהרי ירמיהו למדו * ועוד כתיב ובניהו
כן יהודע בן איש חי * חיכת בוקרינין חילו וכי כל העול'
טחיס והוא חי * לא שהי' חי בתורה שלמד ספר תורה
כהנים ביום אחר * .

ואמרו עליו על בן סוּרָא שכאוחו שנה למד ספר

תורה כולה : בשנה השנייה למד מקרא
ושנה ותלמוד הלכות ואגדות * בשנה השלישית
למד דקדוקי התורה ודקדוקי סופרים * בשנה רביעית
למד קלו' ותמורות תקופות ונמטריאות * בשנה
החמישית למד שיחור דקלים ושיחת מלאכי השרת
ושיחת שדים ומשלוח שועלים . בשנה השישית למד
ספרא וספרי ותנא דבי' אלי' * בשנה השביעית **לא**
הניח דבר גדול ולא קטן שלא למד :

בא וראה כמה היחה תכמתו של בן סוּרָא שתי

עביאין

מביאין לו פאה של חטים והי' או"ל לחשכו חטים של
 סאה זו ותמצאו בו כך וכך גרגרים כחשבון עד שיצא
 שמו בכל העולם * עד ששמע נבוכד נאצר מלך בבל
 חכמתו ומטי שטע מחכמיו וכששמעו חכמיו שחכמתו
 אטרו אוי לנו * ווי לנו שעכשיו יאבדנו נבוכד נאצר לא
 נלשינהו למלך וישלח אחריו ונשאל והו דבר קשר
 מדעתינו שלא מדעתו * ואם לא ישיב לנו תשובה
 ונהרגהו וכן עשו הגידו למלך ושלח אחריו * אמר
 להם ומה אתם רוצים לשאול לו * אטרו לו מהו אוי
 ונהי אם ידע מוטב ואם לאו נהרגהו הלכו אחריו אלף
 דוכבי סוסים כולם מקוטעי אצבע ועוקרי אילנו אטרו
 גול' פה אחר למלך אדוננו אם תרצה לשגרנו בכל
 העולם נלך ואלתשלחנו לאחד מחכמי ישראל שלא יעשנו
 כמו שעשה אלישע לגרודי ארם * כתבלהם * את חירת
 השדה נתת' לו לעבדו כאשר יאמר לכם אתם לנו
 אטרו לו סימן זה שהבטיחנו ליהו ויבא עמכ' וכתבלהם
 באגרת * כשבאו אליו והראוהו האגרת אשר להם כן
 סירא לא שיגר אחנס כשבילי אלא כשביל ארנכת אחד
 שיש לי טיד נטל הארנכת וכתב על ראשה הרי זו מתי'
 השדה ויעבוד לך * אמר המלך האך שער זה מגולת
 נקלף : אטרו אין זה ככרול או בדבר אחר שאני רואה
 בשרו בחוכו וקל' לא ירצן שיהי' בשרו כרצונו ולא הי'
 יודע איך הוא עשיו טיד שיגר אחריו גרוד אח' ושל' לו
 בכתב אם לא תרצה שתבא בכבודי בא לכבוד הארנכת
 שלך טיד נתרנך ונתרצת ברבר והלך אצלו ותשבא איו
 אז הי' בן שבע שנים טיד נקצור כל חכמיו של נבוכד

ואצר אליו החתילו שואלין אותו * אמרו לו מהו אנו
 ונהי אמר להם בששמעתם עלי הרי לכם אוי
 ועתה אם אהרוג אתכם הרי לכם נהי *
 אמרו לו פרוש לנו בטוב מהי נהי ומהי
 ווי שני ווי"ן בו ופירשוהו כשילך אדם ויפגע בכלב ויתוי
 באזנו ווי לו בודאי ועד שלא יגצל מהכלב אם יבא
 אליו אז ארי או הרי אוי גהי * כשמעם פחדו והעבירו
 הדברים ואמרו אין אנו יודעים מה תאמר הראינו ווי
 ונהי בעינינו * עיד הלך ונטל קרוסטלין שהיה לה שני
 פיות והלך ותפס שלשה נחשים ושלשה עקרבים ושם
 העקרבי כפי התחתון והנחשים כפי העליון וסרתם
 הקרוסטלין ובא לפני חטלך ואמרו לו חכטיו טריש
 בקרוסטלין אמר להם ראו עיר שם אחר טהו ירו
 בקרוסטלין כפי הראשון ומשש נחשים אמר ווי טהוה *
 שם ירו כפי התחתון והכהו העקרב אמר ווי ונהי * אמר
 להם בן סיר' הרי ידעת' ווי ונהי וראית אותי * וכראית'
 בן עיד פתרו וועו ורעדו ונפלו על פניהם * אמר לה' חטלך
 התניתם עמו שאם לא ירע ווי ונהי תהרגתו הרי ידע ווי
 נהי המשפט אשר שפטתם עליו שיהרג עתה חייבים
 אתם הדינה * אמרו לו יעשה חטלך לעבדיו מה שירצה
 מיר מסרפ לכן סירא אמר להם והלא לא אמרתי כלום
 לכם ואתם הבאתם אותי בשביל ווי ונהי עיד נטלם
 זרקום בגוב האריות וכתו בא ווי ונהי * אז נטל חטלך
 לכן סירא והשיבו בכסא זהב וקבע נתר בראשו * אמר לו
 חטלך אני אמליכך שאתה ראוי למלכות אמר לו ארומי
 אינו רוצה שאניקטן ולא ראוי לי שאטלוך על ישראל

שאיני מזרע דוד * אמר לו והלא יואש בן שבע שנים
 טלך * אמר לו הוא הי' מזרע מלוכה * אמר לו והואיל
 ולא תרצה שב עמי במלכותי שאני רוצה לשאלך כל
 מה שבלבי שאני רואה בעולם ואינו יודע * אמר לו
 אדוני כל מה שאתה רוצה שאל ואני אפרש לך כל מה
 שתאמר * או שאל לו שתי'ס ועשרים שאלות וחזר לו
 שאלתו * ואלו הן * בתחילה אמר לו בעד הארנבת
 איך גלחת ראשה * אמר לו כסס וכסיד * אמר לו ומה
 שיכו אמר לו תגלחת מגלחת השער * אמר לו ומה שמו
 אמר לו תגלחת נסכ סיד * והוא סיד כורניך וזה הרבר
 בימי אמך בדא אותו שלמה מלכו בתכמתו * וכשבארה
 פלכה שבא אל שלמה וזהביאה לו דרוק לראות תכמתו
 ישרה בעיניו ובקש לשכב עמה וטצא' בולה שער והביא
 סיד חרנק וברר הסיד כיר ושחק הזרניך וערבם כמי'ם
 ונעשה נס כסיד תגלחת וטשתה ורחצה ונשר שיערה
 ובא עליה באותה שעה * א"ל לא אאמין לרברים או עד
 שאראה אותם בעיני ואמר לו מאין תרעזאת * א"ל גביא
 אני * והקב"ה מגלה לי כל סתום * אמר לו המלך אם
 אמת היא שאתה גביא אמור לי במה אילנות יש בני *
 א"ל שלשים מיני אילנות יש בניך עשרה מהם נאגלין
 הפירות כמו שהם וארזן הפוחי' תאנים שקטי' אחרונין
 ענבים ספרגלים אנסים כסנים פילפלין ולימונא בלשן
 ישמעאל שיעושין מהם מלותים ועשרה מהם נאכלין
 מה שבפנים ומה שבחוץ נשלכין ואלו הן * רימונים
 אגוזים שקדים פשתקין הנוברין מודלין קלפילין בונדרין
 קרוטין ושמן בלשן עדבי גוז לוח פסתק בנדוק שפל' מוש
 שהבלוט

שהבלוט דומין צימבר בלוט: עשרה טהם נאכלין טה
 שבתוץ ואלו הן: חמרים זיתים חרובין אפרסקי אודרון
 שופין חרובין גורגניות חרותים עלוסים "א"ל ועי נטעם
 א"ל אדם הראשון לקחם מגן עדן ונטעם ברשו' הקב"ה
 גם לקח עמהם כל מיני בשמים ומיני רפוא' אתרים
 שלשים מינים: א"ל ראית אותם בגני או הוגד לך א"ל
 סתום עיני וצא עם היילוחך ועשה לך גרודים ואגיד לך
 באיזה גרוד אתה ועשה כן סתם עיניו ושם איש נאמן
 עמו עבר גרוד ברעש ובקולות עד שהיית הארץ מרעשת
 א"ל אותו הנאמן יש המלך בזה הגרוד א"ל לאו: עבר
 גרוד אתר ברוב קולות ובו פרשים טרצים טבל צדדין
 אמר האיש והנאמן המלך בזה הגרוד אמר לו לאו: עבר
 גרוד שלישי בהלולים ובכל מיני זמר אמר אותו הנאמן
 יש בגרוד זה המלך אמר לאו: עבר גרוד רביעי בשתיק'
 ואפי' קול רגל הסוסים לא נשטעו אלא דמטה דקה
 א"ל אותו הנאמן יש כאן המלך א"ל הן: א"ל המלך
 טאין תרע זה סוד גדול: א"ל אתה מתגאת בעלכותך כל
 כך ודטית עצמך להקב"ה ש: אמר והנה ה' עובר בקול
 דמטה דקה שם נראה מלך מלכי המלכים יושב על נסא
 רם ונשא: א"ל תשוני לאלהיך: א"ל אינך שוה לו
 אבל מגאותיך ומרוב זדונך דטית למלכות הקב"ה ולכך
 יש עליך חרונו: א"ל ואם חרונו עלי איך נשאני וגדלני
 בעולם ומסר הכל תחת ידי: א"ל אם הקב"ה רוצה
 להשפיל אדם יעליהו מקדם ואת"כ ישפילהו שנאמר
 אם תגביהי כנשר* עיד אמר לו אם תהוילי תתן ותקח
 בתי לאשה אמליכך בטקומי: א"ל אני בן אדם ואיני

יכול לישא בהמה שנאמר אשר בשר חמורים בשרם
 וגו' נשטמע תטלך שהיה מקלל ומחויף ומגדף האומות
 העולם חרה לו מאד * אמר הטלך לחמיו הגידו לי
 דבר איך אוכל להרגיהו בדבר שנאכלוהו וימת * א"ל
 אין אנו יודעים מיד הרגו * ואמר לבן סירא אשאלך דבר
 והודיעני ואתן לך כסף וזהב עד לאין תקר * א"ל ומה
 הוא * א"ל הטלך יש לי אהוב ואני שנאו וארצ' להורגו
 בדבר שאינו יודע בו בטאכל שיאכלוהו וימות * מיד הבין
 בן סירא שהוא רוצה להרגו * א"ל אמשול לך משל
 הי' סוס נאה לנמרוד עד לאין די * אמרו לו הסוסים
 חז' לנו ראשך לחתכו ונתן לך בית מלא תבן ושעורים
 ידע הסוס מה חדבר שהן מבקשין לעשות לו שהיה פקת
 א"ל שוטים אם אתזאת ראשי לגם לחתב' עי יאכל החבן
 והשעורים * כך אתה מבקש להרגני ואם תהרגני מי
 ישקל הכסף וזהב * א"ל הטלך תיכמוש לא אהרגך
 ואני מכפר לך * אמר בן סירא למלך תן לו עשרה ימים
 לאכול חלמוני בצים בלא מלח וימות * אמר הטלך
 בלבו שקר ידבר * הביא אדם אחד והאכלוהו ומת *
 א"ל הטלך אכול לפני כן ואני חך * אמר כל מה שנעש'
 בידך לא אוכל לאכול * אעשה אני ואוכלם * מה עשה
 שם מלח בסתר והי' אוכל חודשי ימים * אמר לו הטלך
 למה שקרתני * א"ל עשיתי בו קלשיאות שתקתי מעט
 ושמתני בהם * מיד הלך ועשה החלמוני לטלך לאכול
 וחלה המלך * א"ל רפאיני נחב לוקטיע ונחרפא * א"ל
 למה בקשת להרגני * א"ל נך יאמרו משלה הקרמונים
 מרשעים יצא רשע * אקדים קטל למאן דבעי למקטלך *

אח"כ חלה בנו הקטן א"ל המל' רפא לכני ואם לאו אחרונ
 אותך * מיר' שבוכתב לו קטיע בשם מהרה וכתב שמות
 המלאכים הממונים לרפואה בשמותם בתכנית' ורמותם
 וננפיהם וידיהם ורגליהם וכשראה נבוכד' נצר הקטיע
 אמר מי אלו אמר לו המלאכים העמוני' לרפואה סיני
 וסינסנוי וסמנגלף * בשברא הקב"ה אדם הראשון יתיר
 די' אמר לא טוב להיות אדם לבדו ברא לו אשה מן
 האדמה כמותו וקראה לילית מיר' החתילו מתגרין זר
 בזה * היא אמרה איני שובכת למטה * והוא אמר איני
 שוכב למטה אלא למעלה שאת דאוי למטה זאני למעלה
 אמרה לו שנינו שוין לפי ששנינו מהאדמה ולא היו
 שוטעין זה לזה כיון שראתה לילית כך אמר' שם המפור'
 ופרח' באויר העולם * עמד אדם בתפל' לפני קונו * אמר
 רבנו של עולם אשה שנחת לי ברחה ממני * מיר' שגר
 והקב"ה שלשה המלאכים הללו אחריה להחזירה * אמר
 והקב"ה אם תחזו' מוטב זאם לאו חקבל על עצמ' שימותו
 ימבני' מאה בכל יום * הלכו אחרי' והשיגוה בתוך הים
 במים עוס' שעתידין המצרי' למות שם וספרו דבריה'
 ולא דצחה לחזור * אמרו לה אנו נטביעך בים * אמרה
 להם הניחוני שלא נבראתי אלא להתלישתי נוקת טיפס
 שיולד עד שמנה ימים אשלט בו אם הוא זכר * זאם
 נקבה מיום יולדתה עד עשרים יום * וכששמעו דברים
 הפצירו לקחת אותה * נשבעת להם בשם אל' חי וקיים
 שכל זמן שאני רואה אתכם או שמעם אות בניתכם
 נבקט יע לא אשלוש באותו החינוק * וקבלה על עצמה
 שימותו מבני' מאה בכל יום לפיכך בכל יום מתים מאה

מן השדים • ולכך אנו נותכים שמות אלו בקמיע של
 נערים קטנים ודואה אותם וזוכרת את השבועה ונתרפא
 הילד • לאחר ימים אמר לו המלך ישרא ברת אחרת
 שמתעטשת בכל שעה אלף עטושים רפא אותה • א"ל
 שגרה אותה לי בבקר עם סריסיה וארפא אותה • בבקר
 באתה אליו עם סריסיה כשראה אורחה התחיל לנעוס
 אמרה לו למה כסעת' א"ל אביך גזר עלי שעטוש אלף
 עטושים לפניו למחר ולמחרתי' ואפחד שמא ימיתני
 והמתין עלי שלשה ימים ולא אדע מה אעשה • אמרה
 לו אל תדאג בזה אני אלוך במקומך ואעטוש אלף
 עטושים לפניו בשבילך ובשבילי • אמר לה הואיל וכך
 הדבר שב עמי שלשה ימים ואל תעטוש בהם ויהיו
 מוכנים לעם השלישי מיד כל שעה שבאה לה העיטוש
 היחה עומדה ברגליה ומעצרת אותה כאשר אמר לה
 וסובלת עצמה וסוגרה את פיה מעט מעט ונפסק ממנה
 העיטוש כלל • לאחר שלשה ימים לא יצא מפיה
 העיטוש • ליום השלישי לקתה לאביה ואמר לה לבי
 ועטשי לאביך אלפים עטושים באה לפניו ולא יכולך
 לעטש אפי' פעם אחרת מיד עמד ונשקו • והתחיל
 לשואלו שאלות • למה נבראו עטושים • א"ל אלולי
 עטושי היה אדם נחרז בכגדיו וכשירד אדם כשעטושין
 באין ליו ילך ויעשה צרכיו שלא יבא לידי בושה וישב
 בכגדיו המטונפים • א"ל למה בכל גופי של אדם בכל
 גומא שתי שערות וכראשו בכל גומא שער אחרת •
 א"ל ברא הקב"ה בראש בכל גומא שער אחרת ואם
 ברא שנים בכל גומא היו עיניו מחשיכות וכן אם היה

בן סירא ט

יורדין מטד ב' טיפין מדפוס אחד הי' נחרב העולם והי'
 יותר טים מטי הטבול ובמקום שברא הקב"ה ננע ברא
 אצלו רפואתו * א"ל המלך אשריך בני שגילה לך
 הקב"ה כל כך * א"ל ט"ט נבראו יתושין בעולם שאינן
 מתקיימי' אלא יום אחד בעולם ויאבדו ויבראו אחרים
 א"ל בזכות יתוש אחד שעתיד לפרע מן שיטוס הרשע
 והנשארים להתיות כהם בני העורבים * כשיצאו מן
 הביצי' יצאו לבנים ויברחו אבותיהם מהם ויקראו לה'
 שנא' לבני עורב אשר יקראו ויבואו להם יתושי' בפיהם
 ויאכלו ויתו כהם שלשה ימים ולאחר שלשה ימים
 ישחירו ויתורו אבותיהם להם והקב"ה מקדים רפואת
 למכה * א"ל ט"ט ברא הקב"ה צרעין בעולם ועכביש
 שמפסידין ואין בהם הנאה * א"ל פעם אחת הי' דוד מלך
 ישראל ע"ה יושב בגנו וראה צרעה אוכלת עכביש ובא
 שוטה ובידו עץ ויגרשם אמר דוד לפני הקב"ה רבוננו
 של עולם מה הנאה יש באלו שבראת בעולמך צרעה
 אוכלת דבש ומשתית ואין בה הנאה * עכביש אורג
 כל השנה ולא ילבישנו * שוטה מוסיף את הבריות
 ואינו יודע יתורך ונכורתך ואין בו הנאה לעולם *
 א"ל הקב"ה דוד מלעיג עתה על הבריות תבא שעה
 ותצטרך להם ותדע למת נבראו וכשנתבא במערה
 מפני שאול המלך שלח הקב"ה עכביש וארגה על פי
 המערה וסגרה אותה בא שאול זראה ארת אמר בודאי
 לא נכנס אדם הנה ואם היה נכנס היה הארץ קרוע
 לקרעים והלך ולא נכנס לשם וכשיצא דוד וראה
 העכביש נשקה וא"ל ברוך בודאך וברונה את ואמר

בן סירא

דבנו של עולם מי יעשה נמעשיך ונבבודותיך שכל
מעשיך נאים ולפני אביש עשה עצמו שוטה לפניו והיה
בח אביש שוטה ומשוגעת כיון שהביאוהו אליו : אמר
להם טלעיגים אחס אותי בשביל בתי שהיא שוטה
הבאתם זה אלי או שמתחסר משוגעי אני מיד הניחוחו
זכרה והודה לאל על מעשיו שכל מה שבדא בעולם יש
בו הנאה ובזמן שמצא דור לשאול שוכב בצהרים והיה
אבנר שוכב כפתה ראשו כפתה אחר זרניו באחד בא
ונכנס עבין דגליו והיו דגליו זקופות ונטל צפתת הטיס
ונשבא לצאת מבין דגליו ופשט אבנר דגליו וכסהו בזהם
והיו עליו בשני עמודים גדולים ובקש דחטים מה ואמר
אלי אלי למה עובחני באותה שעה געשה לו נס ושלת
לו צרעה ונשכה דגלי אבנר וקפן ויצא דוד ושבת
להקב"ה לכן לא ראוי לכן אר' להלעיג במעשה האל אמר
נבונד נאצר לכן סירא השור מעני מה אין לו שער
בחוטמו אמר לו כשהיו ישראל זיהושע מסבין ליריחו
להפילה היה יהושע בריא הביאו לו סוסות מור ופירד
לרנב ומתו כולם תחתיו והביאו לו שור זסבל אורחו
ונשראה כן נשקו בחוטמו ולפיכך אין לו שער אמר לו
מפני מה חתול אוכל העכבר יות' טבלה שרצים אמר לו
בתחילה חתול ועכבר חברים הי' : פעם אחת הלך
העכבר והלשין לחתול להקב"ה אמר לו דבש"ע
אני וחתול נשתתפנו ואין לנו טה לאנות אמר לו
אתה הלשנת את חבירך כדי שתאכלנו עתה הוסיף
יאכל אותך ואת חיה לו מוונות * אמר לו דבנו
של עולם ומה עשיתי * אמר לה אי שרץ טמא זה לא

למדת משמש וירח שהיו שוין בקומה ובחוארועל
 שהלשינה הלכנה לשמש חסרת ממאורה והוספתי
 לשמש * בן גם אתה הלשנת עלות כירך שתאנלנו
 לפינך הוא יאכל אותך * אמר לו רבנו של עולם אם בן
 זאבד וזרעי * אמ' לה אני אשאיר לך פליט עמו שעשיתי
 לירח מיד הלך העכב' ונשך התחול בראשו וקפץ התחול
 זה שלך העכבר בארץ ונשכו וטת * באותה שעה נפל
 אימת חתול בעכבר ולפינך יאכלנו * אמר לו מפנימה
 ישחין החמור בהשתנות חבירו זמרי' צואתו אמר לו
 ישברא הקב"ה כל בריה אמר חמור לסוס ופרד בריה
 יש לה דיוח ואנו עמלין לדורי דורות ואין לנו דיוח
 עתפלל לקונינו שיתן לנו דיוח ואם לאו נבטל לזרעינו
 התפללו ולא נענו אבל אמר להם כשיהיו מימי דגלי
 שלכם נהרות וטוחנים בהם ריחים וריח צואתכם גרית
 בשמים אז אתן לכם שרכם ולכך הם מריחים ומשחתיני'
 אמר לו ולמה יש שנאה בין בלב לתחול אמר לו
 עשנבר' התחול הלך ונשתחף עם הכלב והיו שנידים
 צדין ואוכלין בא להם יום אחד ושני ושלשי ולא מצאו
 כלום לאכול אז אמר הכלב לתחול ער מתיאנו ושכין
 ידעבים לך אתה אצל אדם הראשון ושכ עמו בביתו
 ותאכל ותשב' ואני אלך אצל שקצים ורמשים ונמצא
 כלום ונאכל ונחיה אמרה חתול לכלב נשבע שנעו שלא
 נלך לאדון א' אמר לה בטוב אמרת מיד נשבעו שניהם
 זהלך חתול לבית אדם הראשון ומצא עכברים ואכל
 ושבע זהנשארים בודחו מלפניו * נשואה בן אדם
 אמר רפואה גדולה שרית ליהקב"ה מיד הושימו

בן סירה

בביתו והאבילה לחם והשקה מים אז מה עשה הכלב
הלך אצל הואב אמר לו אלך עמך הלילה ואלון אמר
לו הן הלכו במערה שניהן ושנבו * שמע הכלב קול
צערות רגלי של חיות מיר הקיץ לזאב ואמר לו שמועת
לסטיין אני שומע * אמר לו צא אתה לגרשם ועמדו
עלין להתרגו * ברח והלך אצל הקוף וגרשו והלך אצל
הכבש קבלו ושכב עמו * שמע צערות רגלים אמר הכלב
לכבש שמועת לסטיין אני שומע אמר לו צא אתה ויצא
הכלב והיה נובח אמרו הזאבים נכשיש שם הלכו
וטצאוהו ואכלוהו וברח הכלב טמלקן לטמלקן ולא טצא
טנותה כלל מיד הלך לארס הראשון קבלו ושכב עמו
בטלון ובחצי הלילה אמר הכלב לאדם קול לסטים אני
שומע מיד עמד ארס ונטל הרומח והלך עם הכלב ורדפו
אחריהם עד שהכריחו מלפניה ותורו שניהם נסחו אמר
ארס לכלב בו עמי לביתי וחדר עמי ותאכל טמאכלי
ותשתה משתני והלך עמו כששמע חתול קולו של כלב
יצא לקראתו אמר לו מפני מה באת אלי אמר לה ארס
הביאני התח לו לעשות טריבה אמר ארס לתתול למה
תריב עמו אני הבאתי ושראתי ערום אמר לה אל תדאג
היה גם אתה עמי כענהגך אמרה לו אדוני נכ הוא יפה
לדור עם גנב * אמר לתתול לכלב למה הפרתה שבועתך
אמ' לה לדיריחך לא אבוא לא אונל מה שיש לך אני לא
אויק לך כלום לא שמע ממנו אז התחילי מריבין בשרא'
הכלב כן מיד ברח לביתו של שחוישב עמו והיה הכלב
מבקש שלום לעשורת עם תתול ולא רצה התחיל
ומאותו העת עד היום הזה הם במריבה ונמעשרה

אבות יעשו בניס בין תיות ובין בהטות בין אדם
 ועליהם עושלים רחילא בחר רחילא אזלא * אמר לו
 טפני מה הנלב מכיר את קונו ותתול אינ' מכיר אמר לו
 כל מי שיאכל טטה שאכל העכבר שוכח תלמודו תתול
 שאוכל עכבר עצמו על אחת כמה וכמה שאינו מכיר
 קונו אמר לו טפני מה תפירה בפיה העכבר אמר לו בימי
 המבול נננסו בתיבה שקצים ורמשים זפר ונקבה פעם
 אחת ישב עכב עם נקבתו אצל חתול אמר החתול זוכר
 אני שאני אוכל ואת זרע מותה לי לאנו' טיד הל' לאוכל'
 ברתה העכבר והי' מבקש למצא נקב להחבא שם ולא
 מצאה עד שנעשה לה נפ וטצאה נקב וננס' שם באר
 תתול אל הנקב ורצה להכניס אחריו ולא הי' יכולה לפי
 שהנקב קטן הכניס ידה להוציאה פתח פיה העכבר ומשנ'
 לחייה בציפורניה ונקרע פיה למטה נחצי זרת ונשהלכ'
 התתול יצאה העכבר והלכה אלנה ואמר לו איש
 צדיק עשה עמי צדקה ותפור לחיי שקרע לי החריזול
 אויבי אמר לה לך והביא לי שער טונב החזיר והלכה
 העכבר והביאה לנח השער ותפר לה הקרע וער עתה
 נראית התפירה * אמר לו טפני מה העורב רחולך
 ברקידה אמר לו פעם אהתראה העורב ליונה הולכת
 בשוכ הליכה יפה עתר טכל העופות ישר בעיניו הליכות
 תיורה אמרה כלבו אלך גם אני בטוחה והי' משמר
 אותה בהליכה והיו העופות משחקין בה נתבייש
 העורב ואמרה אחזיר לה ליכתי הראשונה והיתה
 בטוקר ולא עלתה בידה לא הליכה ראשונה ולא
 הליכה אחרונה ועלי' נמשל הטשל הטבקש בידו

בן סירה

יחזר נמצא בידו מעט נכ היא לא נשאר כירה כלום *
 אמר לו מפני מה העורב מוריע טפיו * א"ל נחלקו בו
 חכמי ישראל יש אומרים מפני ששימש בתיבה נעשה
 משונה וכן הכלב נגזר שיהא נקשר בשמושו * ויש מי
 שאומר מפני שהוא רשע ונגזר ומייד לפיכך נשתנה מצל
 הכריות * בא חכם אחד ואמר לחכמים שנחלקו אני
 אקיים לדבריכם ואטר בתיבה כשרצה נח לשלחה
 לראות הקלו הטיס הכריתה עצמה מלפני נח ונכנסה
 תחת כנפי הנשר שלא ישלחה נח בקשו אחריה
 ומצאוהו תחת כנף הנשר א"ל נח רשע צא מן החיבה
 וראה אם נתטעטעו הפיס מעל הארץ * א"ל טבל העופו
 לא מצאת לא אותי * א"ל אין לי דשות לשלוח אלא
 שנים שחתיל שטפ ע"י עורביונה * א"ל ולט' עורב ולא
 נשר ויונה א"ל מפני שיש עיר אחת ושמה ע"י ועתידין
 יושבי' להרוג את יאיר שאם עורב והתיר יונה * אמר
 העורב לנח בעור' מצח לא חשלתני לא להרגני ולבא על
 אשתי ובעבור זה איני רוצה לילך * מיד קללנו נח ואמ' לו
 נדבר שאחה מוציא שם רע עלי חקולל שלעולם לא חבא
 על נקבתך לא כפיך וענו כל החיות והעופות שכתובה
 ואמרו אמן * א"ל העורב למה קללתני דין יש לי עלך
 א"ל מפני שאתה זנה ושומה וחושד בכשרים וא"ל רשע
 עם אשתי שהיא בדמותי בצלמי ומתחרת עלי לא אוקתק
 לה ועם נקבתך שאינה בדמותי ואסורה לי איך אוקתק *
 א"ל ולמה אמרת אליזנה אתה א"ל בודאי זנה אדמה
 נדברך ולא הוצאתי עלך שם רע * ומאותה שעה
 ששמש העורב טפיו לפי שקללה נח * א"ל ט"ט כל

דמויות שבעולכ בים חוץ מדמות שועל שאינו בים *
 א"ל מפני שהוא פקח וכשיצר הקב"ה טלאך הטות וראה
 הבריו' * א"ל רבש"ע חן לירשות להרג' א"ל יש לך רשו'
 על כל הבריו' וזרעם * הוץ מדורו של עוף ששמו מלחם
 א' ומעב טעם הטות * א"ל רבש"ע הפרידס מעלי מפני
 שהם צדיקי' שלא ילמדו טנהג הבריו' ויתטיאו נם אותם
 לכך הפרידס שלא יטעמ' טעם הטא מיר נתן לו הקב"ה
 דשוה ובנה להם עיר גדול' והכניסם לשם והתם דלתות
 של אותה העיר ואמר להם גזירה ננור שלא ימשול בנם
 חרבי ולא חרב אחר ולא תטעימו טעם מות עד סוף כל
 הדורות * אח"כ חזר לפני הקב"ה וא"ל אשליך בים מכל
 הבריו' זוג זוג והנשאר אמשול בהם מיד עשה כן והי'
 משליך בים מכל ברי' זוג והשקיע' בים כשראה כן
 השועל טה עשה מיד עמד והיה בוכה * א"ל טלאך
 הטות למה אתה בוכה * א"ל על תבירי שהשלכת בים
 א"ל והנין חברך מיד עמד השועל על שפת הים וראה
 טלאך הטות צלו של שועל בתוך הים וחשב
 שהשליך זוג חוץ ממנו א"ל לך מהנה מיד ברח השועל
 ונטלט * פגע בו החולד וספר לו מה שנהי' ומה שעשה
 הלך גם החולד ועשה כן ונטלט לאח' שנה קבץ הלויחן
 כל הבריות שבתוך הים ונחסרו השועל והחולד שלא
 נכנסו לים שלח ביד' וספרו לו מה שעשה השועל ונטלט
 היא והחולד בחכמת' וא"ל שהוא חכם ביותר ונשטע
 לויתן כך קנא בערו ושלח אחריו דגים גדולים וצווים
 לגנוב רעתו ולהביאו עליו * הלכו מצאוהו מטייל על
 שפת הים ובראות השועל הדגים משהקי' בשפת הים

חמה ונכנס א' הם וכשראוהו שאלוהו מי אתה א"ל אני
 שועל א"ל תדע שכבוד גדול בא לך ובערך באנו א"ל
 ומהו אמרו לויתן חולה ונטה למות וצוה שלא ימליך
 במקומו אלא שועל לפי ששמע שהוא חכם ומבין יותר
 מכל הבריות ובא עטנו שאנו שלוחים וכאנו לכבודך
 א' לו ואיך אוכל לנס להוך הים ולא אמות א"ל תשב
 על אה' טעמנו וילך לך למעלהו טן הים ולא יגע בך אפי'
 בקצה דגליך אפילו שיפת אחד עד שחגיע לטל כורת
 ונורידך ולא תבין ותמלוך בכולם ותהי' טלך ותשמה כל
 יטיך ולא תצטרך לבקש עוד מאנל ויפגעו כך חיות רעות
 גדולים טטך ויאכלוך כששמע השועל דבריהם האמיץ
 להם ורכב על אחד מהם והלכו בים כיון שבאו עליו
 גלים התחיל להצטער הלך דעתו ממנו ואמר אללי לי
 מה עשיתי ישחקו עלי כל הדגים כנגד כל השחיקות
 ששחקתי על הבריות ועתה נפלתי בידם ואיך אנצל
 מידם אמר להם מעתה באתי עמכם וכרשותכם אני
 אמרו לי האמת למה אתם רוצים אותי אמרו לו נאמר
 לך האמת לויתן שמע שמעהך שאתה חכם ביותר ואמר
 אקרע בטנו ואוכל את לבו ואחכם אמר להם ולמה לא
 הגדתם לי האמת והייתי טביא עמי את לבי והיירתי
 ניתנו לטלך לויתן והיה טכבדני וערצה ברע אחם
 הולכים אמרו לו לכו אינו עמך א"ל לאו שכך טנהגנו
 שנניח לבנו בטקוטנו ואנו נלך מכאן לכאן ואם נצטרך
 לונקחנו ואם לאו יהיה כטקוטנו אמרו לו ומעתה טר
 נעשה אמר להם טקוטי ומלוני על שפת הים אם
 תרצו תתורוני לעקום שלקחתם אורתי ואקת ארז

לבי ואבא עמכם ואתן אותו ללויתן ויכבדני ולכם יכבד
 ואם תוליכוני כך בלא לב ינעום עליכם ויאכל אתכם
 ואני לא אפחד כי אוטר לו ארוני לא ספרו לי מקודם
 וכאשר ספרו לי אמרתי להם חזרו עמי ואקח את לבי
 ולא רצו • סיד אמרו וידגים בטוב הוא אומר אז חזרו
 עד המקום שלקחתו משם לשפת הים וירד מעל הדג
 והיה מרקד ומשליך עצמו בתול ומשחק אמרו לו
 במה ריקת את לבך ונלך • אמר להם שוטים לכו אם
 לא היה לבי עמי לא נננסתי עמכם ליכ או ישלך בריה
 שמהלך ולכו אין עמו אטרו לו שתקת בנו אמר להם אי
 שוטים אני מטלאך הטות שתקתי כל שכן אתכם טיר
 חזרו בבושה וספרו לו אמ' להם באמה הוא ערום ואתם
 פתאים ועליכם נאמר כל משובח פתאים תהרגם ואנלם
 ומאותי העת כל טין מכל הבריות אפי' אדם ואשתו בים
 חוץ מן השועל ותולדה שאינם בים אמר לו מפני מה
 טלאך הטות שולט בכל הבריות חוץ מדורו של טלחם
 העוף • אמר לו ולא דורו של טלחם העוף בלבד אין
 מלאך הטות שולט כם אף דורו של יונדב ויש אוטרים
 אנשים טבני אדם נכנסו בתיים בגן ערן אמר לו מי
 הם אמר לו חנוך וסרת בת אשר ובתיה בת פרעה
 וחירס מלך צור ואליעזר עבד אברהם ועבר מלך
 הכושים ועבדו של רבי יהודה ויעבץ ורבי יהושע בן
 לוי וכל זרע יונדב וזרע טלחם העוף אמר לו ספר לי
 למה נטלטו אלה מטלאך הטות אמר לו אני אספר לך
 חנוך לפי שהיה צדיק בדורו שלא היה נטוהו והוא תי
 בגן ערן • אליעזר עבד אברהם הוא בנו של חם בן נח

וכששמע קללת אביו ססר עצמו לאברהם והיה צדיק
 והוא כגן עדן * סרה בת אשר בעבור שאמרה ליעקב
 יוסף הי * אמר לה יעקב זה הפה שבשרני על יוסף
 שהוא חי לא יטעם טעם טוח : בתיה בת פרעה לפי
 שגדלה משה רבינו מקטנותו שלא יאמרו ומה היה
 שכרה לכך * ועבר מלך הכושי שהציל את ירמיהו
 טבור הפטיש * ועכדו של רבי יהודה הנשיא על שהיה
 צדיק עניו ושפל רוח * ויעבץ גם הוא כגן עדן לפי
 שהיה צדיק מכל דורו * ור"ב לוי שהיה גם הוא
 צדיק גמור ואהוב לטלאך הטות פעם אחת אמר למלאך
 הטות הראני גן עדן אמר לו בשמחה לך עשי * בדרך
 אמר לו טפחד אני טמך שמא תהרגוני בהרכב שלא
 ברצונך אם תאהבני ותרצה שאלך עמך תן לי חרכב
 בידי עד שאלך עמך ותראני גן עדן בטוב עד שאסתכל
 בחדריו טן השער אמר לו בפזוב טיד הולך אותו * טה
 עשה ר' יהושע עמד בפתח גן עדן עד שהתחיל לראות
 וקפץ פתאום ונכנס לגן עדן * גם היה סנינו של טלאך
 הטות בידו והיה בידו שבע שנים עד שאמר לו הקב"ה
 יהושע בן לוי דבר גדול עשית השב לטלאך הטות סנינו
 וכשקפץ טלפני הטלאך הטות ונכנס לגן עדן צעק טלאך
 הטות צעקה גדולה ורצה להתריב העולם ושחקו אל
 ולאחר שבע שנים החזירה לו * חירס מלך צור חכניסו
 הקב"ה לגן עדן לפי שזנה בית השקרש והיה טתחילה
 ירא אלהים ונעשה חי כגן עדן אלף שנים ואחר כך
 מחגאה ואמר אל אני שאמר בן אדם אמור וגו' לפיכך
 נטרד טגן עדן ונכנס בגיהנם : דורו של יונדב בן רכב

פפני שנת כל הדברי שבספר ירמיהו והיה צדיק ומוכיח
 לישראל והוא חי בגן עדן ודורו של מלחם העוף כשאכלה
 חיה טעץ הדעת ונתנה גם לבעלה ואכל עמה * קנאה
 בשאר הכריו והאכיל לכל וראתה למלחם העוף ואמר
 לו אכול עוה טמה שאכלו חבריך אמר לה לא די לכם
 שחטאתם לשם יתברך וגרמתם לאחרים שימותו אלא
 באתם לי שחשיאני להפר צוות הקב"ה ואוכל ואמו' איני
 שומע לך ואז הוכיחה לתוה ולכל הבריות * יצתה בת
 קול לאתר ואטרה תוה ולאדם אתם טצווני ולא שמרתם
 וחטאתם ובאתם למלחם העוף להחשיא גם אותו ולא
 קבל ופחד ממני אע"פ שלא צוויתיו ושמר גזרתי לעולם
 לא ישעם טעם טות לא הוא ולא זרעו * אמר לו מפני
 מה הנשר טגיע קרוב לרקיע יותר מכל העופו' * אמר לו
 בשיצאו מן התיבה היה הנשר עומד והיה לפניו ציפור
 ורצה לאכלו * אמרו כל החיו' זה שרצה לאכול חברי
 תייב מיתה והכותו וגלתו כנפיה והשליכוה לגוב אריותו
 ושמרה הקב"ה ולא הטיתוהו האריות ולא אתר השנה
 נתגדלו כנפיה ופרחה ופגעה העופות ובקשו להתרנה
 ומלש אותה העורב מידם כרמאית ובא עליה ונתעברה
 הימנו וילדה נשר ולכך נקרא נשר ועורב נקרא עורב
 שעורב את זרעו ככל צרדין טרו' זנותו והיו החיו' טבקשין
 להתרנה והשר' הקב"ה שכינתו עליו שלא לבטל בריותו
 ונתן לוכח שפורח למעלה מכל העופות לפיכך נקרא
 נשר לפי שהשר' הקב"ה שכינתו עליו לכך היא פורחת
 למעלה לרקיע שלא ישגוה אויביו והרגוה ויבטל דמות

ג ב בריותו

בריייתו של הקב"ה מן העולם • א"ל ברוך שחלק
 מהכמתו ליריאיו וטגלה להם סחוטות ועטוקות :

תוכחת מוסר לבן סירא ע"פ מעשה

אמר בן סירא ירך מן טיבותא א תמנע • והא לפניך
 מעשה מה שאית בגמ' מעשה מבניטין הצדיק
 שכלכל אשה ושבעה בניה בשנת בצורת לולי זאת היו
 מתים • לימים חלה בניטין הצדיק ונשה למות אמרו
 מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע אתה אשרת שכל
 המקיי' נפש אחת מישראל כאל קיים עולם מלא וזה בניטין
 הצדיק החי' אשה וז' בניה ונתן להם צדקה בסתר והוא
 מצטער בצער מיתה בקשו עליו רחמים מלאכי השרת
 וקרעו גורדינו והוסיף הקב"ה על שנותיו שנים ועשרים
 שנה • ולפיכך א תמנע ירך עליהן צדקה ומי שאין בידו
 לתת כלום צריך לפייסו בדברים ולנחמו מעניותו ויאמר
 לו הטקום ירחם עליך וכל עישיש בידו ליתן ונותן לו
 וטפייסו בדברי' מתברך בשלש עשרה ברבות ומאריבין
 לו תייו וטוסיפין לו על שנותיו וניצל ממיתה משונה
 ומדינה של גיהנם • והויין לו בנים זכרים ועושיין צדקה
 ובעלי חכמה ובעלי עצה ובעלי תורה ובעלי מדות טובו'
 ומקייטין כל הטצו' שבעול' וניצל מן הנחשי' ומנה עקרבי'
 ומן המזיקים ומכל טיני ששחית שפעם אחת היו י צאין
 יוסף ועוויאל בדרך וראו שני עניים באים מן ההר ועצים
 על ראשם א"ל יוסף עוויאל אני רואה בכאן נער ועצים על
 ראשו ובחיד העצים עקרב ולא היה רשות לעקרב לנשך
 אותו קרא לנער ואמר לו נחת בזו הדרך שום צדקה •

אמר לו נער אחד הלך עמי לבית הננסת והיה יתום ולא
 היה לו לאכול ומפתי נחתי לו ואכל עמי ביחד * אמרו
 לו אשריך שנצלת מן המיתה * והיינו דאמר בן סירא
 ירך מן טיבותא לאתמנע :

בלתא עלתה לגננא ולא ידעה מה טשי לה :

לעולם אל יאמר אדם שום דבר לא בגזר השם
 ההוא אדם שאמר למחר אשב עם ארוסתי

בחופה ואדבק עמה אמרו לו אמר' אם גזר השם * אמר
 להם אם יגזור אם לא יגזור אני אשב עם ארוסתי למחר
 בחופתי * וכך עשה נכנס עם ארוסתו לחופה וישב
 עמה כל היום ובלילה עלו שניהם לטטה וקודם שזקק
 עם ארוסתו שניהם * למחר מצאו אותם מתים
 זה עם זה * אמרו קושטא אמר בן סירא בלתא עלתה
 לגיננא ולא ידעה מאי טשי לת * טכאן אמרו נל הרוצה
 לעשות שום דבר יאמר אם יגזור השם * ואם אינו אמר
 כך לא יצליח לעולם :

ושוב מעשה באדם אחד שהיה עשיר גדול והיה
 לו קרקעות הרבה ולא היה לו שוריו לתרוש

אתם * מה עשה אותו האיש נשל כים של מעות שהיה
 בה מאה דינרין והלך לעיר אחת לקנות שוריו או פרות
 לתרוש קרקעותיו וכשהיה הולך בדרך פגע בו אל' הו
 זכור לטוב * אמר לו להיכן ת'ך אשר לכפר שוריים
 לקנות שוריים או פרות * אשר אמר אם יגזור השם *
 אמר אם גזור אם לא יגזור הרי מעו' בידי ואעשה צרכי
 אמר לו ולא בהצלחה * הלך לאותו דרך לעשות צרכו
 ג ג נפל

בן סירא

ונפל לו כיסו * וכיון שהלך לכפר שוורים לקנו סחורתו
שלח ידו ליקח הכיס לתת המעות ולא מצא כלום * מיד
חזר לביתו במר נפש ונטל טמון אחר והלך לכפר אחר
כדי שלא יפגע בו איתו * וכשהיה מהלך בדרך פגע בו
אליהו ונזדמן לו בוקן אחר ואמר לנו להיכן הלך אמר לו
לקנות שוורים * אמר לו אמור אם יגזור השם אמר לו
אם יגזור אם לא יגזור הרי מעותי בידי ואיני מתירא
מכלום * מיד הלך האיש לדרכו וכשהוא הולך בדרך
נתן לו אליהו שינה ושכב בדרך וישן ונטל אליהו אותו
הכיס מידו * וכשהקיץ טשנחו לא מצא כלום וחזר
לביתו כפתי נפש ונטל טמון שלישיית והלך לו ופגע בו
אליהו וזכור לטוב ואמר לו להיכן אתה הולך אמר לו
לקנות שוורים אם יגזור השם אמר לו לך לשלום
ובהצלחה מיד חזר לו אליהו וזכור לטוב כל מערתיו
והכניס לכיסו והוא לא ידע מאוטה ממעותיו ומיד הלך
לקנות שוורים ומצא שתי פרו' ארוטות שלא היו בוטוס
ואמר לבעליהן בכמה הפרו' האו אמרו לובטמה דינרין
אמ' אין עמי טאה דינרין מיד הכניס ידו לתוך כיסו ומצא
שם ב' טאות דינרין * ומיד קנה אותם הפרות ועשה כל
צרכו וקנה שורים לחרוש קרקעותיו ואח"כ מכר הפרו'
למלך באלף דינרין של זהב * ולפיכך כל אדם שרוצה
לעשות שום דבר צריך לוטר אם יגזור השם שאינו יודע
מה שיהיה ממנו בע"הז מערב עד בקר שכך אמ' בן סירא
מצפר אעד רטשא מחחרב עלט' ואדם נכנס לחופה ואינו
יודע מה יבא עליו קודם שיכנס והיינו דאמר בן סירא
בלתת עלתה לגיננא ולא ידעת טאי טמי לה :

לחכימא

להכימא ברמזא ולשטיא בכרמזא

לעולם

לא יעשה אדם כלום עם שוטה שאם
 נפל בידו כלום נחב אותו בקרן צבי שלא
 חראנו לעול' ואם יש לך כלום אצל השוטה לא תפייס
 אותו ואל תדבר לו בלשון רכה אלא בחזקה במקל דבר
 לו ובטקל תטול ממנו כל מה שיש לך אצלו ואל תאמר
 לו כלום ברמזא שלא ישמע ממך * שנג' טצינו ביהוא
 בן נמשי מלך ישראל שהיה שוטה ביותר כיון ששלח
 אליש' עליו השלום את יונה בן אשיתי למשוח את
 יהוא למלך לא בא אליו אלא ברמזא וכיון שהלך יונה
 ומצאו שהיה יושב במסיבה עטר לפתח הבית ורמזלו
 ולא הבין והי' מדבר לו ולא היה שומע ואותן שישבו
 סביביו היו שומעין והוא לא שמע טאוטה עד שנטל
 מקל והלע אחריו טיד שמע ולא יצא מפניו והיה גם
 עצל' אלא אמר לו אלמי באת ואמר אליך השר ומנין
 שהי' משוג' שנאמר והמנהג כמנהג והוא בן נמשי כי
 בשגעון ינהג * והחכם ברמזידע כל מה שבלבבך
 לפיכך לא תעשה לשוטה רמזא אלא בטקל שנג' אמר בן
 סירא לחכימא ברמזא ולשטיא בכרמזא *

מוקיר מבסרוהי דומה לחמדא :

לעולם

אל תכבד את הרשעים ואל תכבד את
 מי שטבוה אותך שהדי אחאב בן עטרי
 הלך וכבד את בן הדר מלך ארם הרשע ודוט' לוא ל'
 הנביא לך והרוג את בן הדר והלך אליו ולא רצה להרגו
 אלא

בן סירא

אלא החי'הו ונכדו ביותר וטרוב האהבה שאהב אורחו
ברת עמו ברית ונתן לו עיירות כל ראמות גלעד והשיבו
למלכות והוא היה דשע גמור ובוה את מי שמכב' אותו
ולימי' חשב לו בלבו ואטר מפני מה מכבד אחי אחאב
בן עמרי * אלא מפני שהוא ירא מפני והפר את
הברית אשר ברת עמו ולא זכר אותו הרשע את הטובות
שגמל לו ואת אהבתו שהיה טכברו ביותר ומרד בו ומיד
יצא עליו למלחמה ולא עוד אלא שצווה לשרי הרכב
לאתלתמו אתקטן ואת גדול עד שתהרנו הטלך ונן
עשו עברו והרגו את אחאב בן עמרי ושלם לו רעות
חחת טיבות ועל בן אמרו המושלים כל המכבד את
אויביו לימים טת על ידו כמו שאיר' לאחאב י ואף
שאל מלך ישראל כשחמל על אנג והתי' אותו ונכדו
ע"כ יצא טטנו המן הרשע שבקש להשמיד להרוג ולאבד
את כל היהודים ולא חמל עליהם ולא זכר רחמי שאול
שחמל על אנג וקיננו : ועוד טעשה כאדם אחד עשיר
גדול ולא הי' לו מי שיורש אותו והיה יתום אתר שכיננו
זהי' נכרי ונתיעץ בלבו ואטר אטול זה היתו ואגדלנו עמי
ויהי' לי זכות טמנו מיד עשה כן וישב אותו יתום כ"ג
שנה ועמד ככל צרכיו וכיון שראה אותו יתום כל נכסין
ועושר ביתו אמר עחה ימות יה ואירש כל נכסין י יום
אחד תשב בלבו מחשבה רעה ואטר אהרוג אותו ואר
אשתו וישאר הכל בידי הי' טחקן קדרה אחת לסעודה
ונתן לחוכה סס המוח ואכל טטנו הוא ואשתו וטררו
שניהם והוא לא רחם עליהם כמו שרת זה הם עליו ולא
זכר החסד שעשו עמו ולא תאטר שוה הנכרי עשה כן
ולא

גלא אחר אלא אחר טנדולי ישראל עשה כך שהרי יואש
 מלך ישראל עשה כן ליהוד ע הכהן נטל ונשא עמו כל
 הככתו בענינו והרג את זכריה בנו ולא זכר חסד אביו
 לפיכך אמר בן סירא מוקיר מבסרוה דוטה לחטרא

נור דליק מוקיר גרישין סגיאין סגיאין

לעולם אל תלשין את חבירך שכל המלשין את
 חבירו אין לו תקנה ולא רפוא' בעולם

הזה ובעולם הבא שאש מעט שורפת גרישין הרבה
 ואין לך דבר שמתריב את העולם אלא ל"ה שלשון
 הרע מעטה הורג' צדיקים והסיד' רבים שבשביל ל"ה
 שאמר רואג האדומי על דוד נהרגו צדיקים וחסידים
 רבים והם שמונים וששה איש ונשיהם ובניהם וטפם
 וכל בהמתם כל נוב עיר הבהנים ולא נהרגו כל או בשביל
 שום חטא שהי' בהם לא גלוי עריות ולא שפיכות דמים
 אלא בשביל לשון הרע שנתנו צדקה לרוד ולא לרוד
 בלפד נתנו אלא לכל יושבי גבעון היו מפרנסין ובשביל
 שראה רואג שנתן אחימלך צדקה לרוד הלך והלשינו
 למלך והוסיף על מה שראה שנאמר וישאל לו בה' ולא
 עוד אלא בשביל לשון הרע שאמר ציבא מאדוניו נחרב
 בית המקדש בשעה שאמר דוד לטפיבושת אתה וציבא
 תחלקו את השדה יצתה בת קול ואמרה רחבעם וירבעם
 תחלקו את המלוכה ובשביל שקבלו דוד חרב בית
 המקדש וגלינו מארצינו לנך אמר בן סירא נור דליק
 מוקיר גרישין סגיאין

סנא נביתא סימנא טבא נביתא

לעולם הוי טכנד את הזקנים ואל תבוס שכל

מי שטכנד את הזקנים אם הוא רשע
 נעשה ירא שמים שנאמר מפני שיבה תקום והדרת פני
 זקן ויראת מאלקיך אניה' טכנאן אמרו כל הטכנד את
 הזקן כאלו טכנד הקב"ה שאלטלא הזקנים אין העולם
 מתקיים ואם יאמרו לך הזקנים כתור את ביתך ועשרה
 אשפה סתור כעצת הזקנים ואם יאמרו לך הבחורים
 בנה אשפה זו ועשה שם בית תבוס ואל תבנה כעצת
 הבחורים שסתירת זקנים בנין ובנין נערים סתירה * ולא
 תעשה כרת בעם בן שלמה ששמע לעצת נערים ובוה
 עצת זקנים ופתר הטלכות וירד טמנו * ואין העולם
 מתקיים אלא בשכיל הזקנים ובשכיל חנוקות של בית
 רבם שלא חטאו * וכל טרינה שאין בה זקן ראוי' היא
 ליחרב ואם תראה שהזקנים ספו חמו מן העיר רעה באה
 לעיר שנאמר כי עפני דעה נאסף הצדיק * ואם תתמה
 על דבר זה לך והסתכל בלוט שכל זמן שהי' לוט בסדום
 לא נתהפכה ולא נשרפה העיר עד שיצא טמנה * ומנין
 שנך הי' שאותו היום שהלנו המלאכים לסדום היו
 רוצים לאבדה ול' השחיתה מיד וכשגרו המלאכים
 הבית רצו להשחית' שנך התחילו להכותה בסנוירים
 שנאמר וישלחו המלאכים את ידם ויביאו את לוט
 אליהם הביתה ואת הדלת סגרו מיד המלאכים וישלחו
 שגאמר ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנוירים
 מקטן ועד גדול וילאו לטצוא הפתח ובשכיל שהיר

לוט

לוט זקן וצדיק נחעכבו הטלאכים מלהשחית אותו יום
 ואותה לילה עד למחר שיצא לוט מטנה שנאמר וכמו
 השחר עלה ויאיצו הטלאכים וכו' וכמו שעכב הוא
 פלצאת כך עכבו הטלאכים להשחית שאינן יכולין
 לעשות דבר שנאמר טהר הטלט שמה כי לא אוכל
 לעשות דבר ומיד נשיצא מטנה כמעט שלש פסיעות
 התחילו להשחיתה * ומנין שזקן היה לוט שנאמר
 ותאמר הכנירה אל הצעירה אבינו זקן * ואף בימי
 הטבול לא בא הטבול אל הארץ עד שנפטר מתושלת
 לבית עולמו שכל זמן שמתושלת היקיים עכב הקב"ה
 להביא הטבול לעולם שכן מצינו בנח שאחד שעטר
 בתיבה עטר בה ולא בא חמבול אטר נח לפני חקב"ה
 רבונו של עולם מ"ה הכניסתי בתיבה להטית או להחיות
 א"ל להחיות אטר לפניו אם כן אנו יושבים בתיבה ואין
 הטבול ירד לעולם טוב לנו שנשב בארץ השיבו חקב"ה
 ואמר ליה זקן אחד שבארץ וצדיק גטור הוא ואין לי
 רשות להוריד טבול לעולם עד שיפטר מן העולם *
 אמר לפניו רבש"ע ומי הוא הצריק אמר ליה מתושלת
 זקניך * אמר ליה אם כן תכנס אותו עמנו וירד הטבול
 לעולם כמו שאמרת אמר לו אינו מחקיים בעולם אלא
 שבוע אחד * ואחר כך יפטר לבית עולמו וירד טבול
 לעולם שנאמר כי ימים עוד שבעה אנכי ממטיר על
 הארץ גכיון שעברו שבעת ימים נפטר מתושלת ובא
 הטבול טבאן אמרו שבשביל זקן אחד שיש בארץ והוא
 צדיק גטור אין חקב"ה מביא רעה לעולם שכן מצינו
 שבשביל מתושלת נתעכב הטבול ולא בא לעולם ואחר

שמח מיד בא הטבול שנאמר ויהי לשבעת הימים היה
 הטבול בא על הארץ * ואם תאמר נח צדיק היה ובא
 הטבול לעולם ולא נחענכ נשבילו מאומה יש אומרים
 שצדיק היה נח בדורותיו ולא בדור אחר שכך אמר לו
 הקב"ה צי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה בדור הוה
 אתה צדיק אבל לא באחר * ולא עוד לא שלא היה וקן
 שבשביל הזקנים טובה בא לעולם ובאסיפתם רעה בא
 לעולם * שנאמר הצדיק אכד ואין איש שם על לב
 ואנשי הסד נאספו ואין טבין כי מפני הרעה נאספו
 הצדיק וכל השומע לעצתו של זקן ניצל מכל צרה *
 כדאמר בן סירא סבא בביתא סיטנא טבא בביתא :

ערבא טבא מאה צפריין

לעולם איחערב אדם לו מעשיר הרבה ולא מעני
 הרבה לא מבינוני ולא מצדיק הרבה לא
 מבינוני בחסידות ובינוני בעשירות ולא מצדיק בן רשע
 ולא מרשע בן צדיק כגון יהודה בן יעקב והלא יהודה בן
 יעקב צדיק גמור היה לא מפני שמכר ליוסף אחיו וגרם
 לאביו שחטף ממנו הנפואה שנא' ויאמר יהודה לא אחיו
 מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו לנו ונמכרנו
 לישמעאלים וגו' ולא עוד אלא ששנב עם חטר כלתו
 לפיכך לא נקרא צדיק גמור אלא טוב בן צדיק לפיכך אם
 חתערב מעשיר גדול לא הונל עמו ואין אתה רשאי
 לכיף אותו מרו' עשרו ואם חתערב מעני הרבה שלא
 יש לו מאומה מה יתן לך שאינו לא בין החיים ולא בין

המתים

הטתים • פעשח באדם אחר שרצה להתערב טמונו
 בכלם • בא לו אדם טוב ועשיר גדול אמר לו שתערב
 בי אמר לו כן ועשה וערב בו • לימים כיון שבא הזמן
 אמר לו חן שערבתי מטך • אמר לו בא למחר הלך ליו
 למחר ולא נתן לו כלו' אמר לו בא אצלי לשבוע אחרת
 ואחן לך מטונך • וכן עשה הלך ליו ולא נתן לו כלו' עד
 שהלך ליו מתודש לתודש ומשבוע לשבוע וטיוס ליום
 בין כך לכך השכים לפתחו יותר ממאה פעמים ולא נתן
 לו כלו' עד שאמר לו והלא אמר הכתוב א' תאמר לרעך
 לך ושוב ולמחר אתן ויש אהך • אמר לו מתלמידים
 אתה מיד נתן לו מטונו והלך לו לשנה אחרת אמר
 אתערב מעני ואראה מה יהיה אחרית הדבר וכן עשה
 כיון שבא הזמן הל' ליו ואמר לו אין לי מאומה ליתן לך
 השכים לשבוע אחרת אמר אין לי מאומה ליתן לך וכן
 בכל יום ויום עד שהלך אליו יותר מאלף פעמים ולא
 נתן לו כלום עד שאמר אין ערבות טובה לעולם לא
 פעשיר ולא מעני והיינו דאמר בן סירא ערבא טבא
 מאה צפרין ובישא אלף אלפין :

פתור פתורא פריש מחלוקת

לעולם ימנע אדם מביתו מחלוקת כשיראה
 שטריבין בין זה עם זה אנשי ביתו יפרוש
 שולחנו וימנע המחלוקת מתוך ביתו • שאפי' עובר ע"ז
 ואין בביתו מחלוקת טוב לו • ואם הוא מתעסק כיראת
 האל על אחת כמה וכמה שיהיה טוב לו שנאט' אז נרברו
 דאיה' איש אל רעהו ויקשבה' וישמע ויכתב בספר

בן סירא

זכרון לפניו * ומנין שאפי' עובר ע"א שטוב לו שנאמר
חבור עצבים אפרים הנה לו ונתיב כתריו חלק לכם
עתה יאשמו * והיאך יטנע אדם מחלוקת מתוך ביתו
יפרוש שולחנו מהרה ויסתלק המריבה שכן מצינו באיש
בושת בן שאול כיון שהיה מחלוקת בכיתו שטריבין זה
עם זה היה ציבא נערו פורש שולחנו ומיד היתה נפסקת
המריבה * ואם היה רואה שעדין מריבין הוסיף להם
יין כדי לשמחם שנאמר ויין ישמח לכב אנוש * וכשביל
שהיה ציבא טבסל המחלוקת מבית אדוניו זכה לבנים
ולבנו ולעבדים ולשפחות ואף לנכסים רבים וזכה לירש
בית אדוניו ולפיכך כשיראה אדם מריבה בכיתו יפרוש
שולחנו ויפסוק המריבה מביתו והיינו דאמר בן סירא
פתור פתורא פריש מחלוקת .

צריך את למסב ולטיהן ויהא חולקך עם בר טביין

לעורם

כשחרצה לישא וליחן השתדל עם אר'
שהשעה משחקת לו ואם אין אתה מוציא
אדם שהשעה משחקת לו השתדל עם אדם עני וצדיק
ולא תשתתף עם עם הארץ ועשיר ולעולם יהא אדם
נאמן במשא וכתנו אל תחבר עם מי שאינו הגון לו
שהרי פירש הכתוב דבר זה ואמר הולך א חכמים יחנם
ברועה כסלים ירוע שכן מצינו באישע ששימש לאליהו
ויצק מים על ידיו נעשה כמותו ואל תחבר עם אדם
שהוא רשע שטביאו לידירשד כמו שטצינו ביהושפט
שהתחבר ליהורם בן אחאב מלך ישראל והלך עמו אל
ראמת גילעד למלתמה * אמר לו הנביא ע"ה הלרשע

תעור

תעוררו שונא ה' תאחוב * ולכן עליך קצף טלפני ה'
 לפיכך יבקש אדם ריע טוב ונאמן ויתחבר אליו ואל
 יתחבר לרשע שכן מצינו שאמר דוד ע"ה אל תתחר
 בטרעים כי נחציר מהרה יטלו ובירקדשא יבולו *
 ועישה באדם א' שנשחתף עם עם הארץ והלכו שניהם
 לסחורה למדינת הים בשחיו מהלכים בדרך נשא עיניו
 וראה אותו ע"ה בקמ'צא בעין רעה והיינו דאמ' בן סירא
 צריך את לטיסב ולמיתן יהא תולקך עם בר טביין :

קריבא סחורתא אכלתיה מארי ורחיקה
 אכל למאריה :

לעולם יתן אדם צרכי חייטו וסחורתו בארצו וא'
 יהיו עיניו משוטטות בקצה הארץ ללכת
 ואל יהרהר בלבו שאם לא ארחיק דרכי לא יודען לי
 כלום שהרי שלטה אמ' בטשלי ועיני כסיל בקצה הארץ
 וזהו שאמר בן סירא קריבא סחורתא אכלתיה מאריה *
 ופי' של דבר זה אם האדם עושה טלאכתו או סחורתו
 בטקומו האל ירויח לו ואוכל שמן ובריא * ואע"פ שהוא
 עמל ויגע בה שוקט יהיה לאחר כך וזה שאמר דוד המלך
 ע"ה יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך * ורחקא אכל
 למאריה ואע"פ שהוא משוטט ועושה סחורות יפוח
 מאכלו מהם כטר נפש והולך ברחוק גם ביום ובלילה
 שיגה בעינו ואינו רואה * ומתירא מיושבים על הדרכים
 ומלסטים הלוקחים יגיעו ועטלו ולא עוד לא שמבקשים
 את נפשו וגם קבורה לא היחה לו וזהו שאמר שלמה ע"ה

שוב טלא נף נחת ממלוא חפנים עמל * לפינך צריך
 תארס להקדים כל מלאכה או סחורה שחיה בבירא
 ובארצו והקב"ה ירויה לווי ספיק שכרו ויצליח במעשיו
 אם בחמים ובאמת הוא עושה מעשיו והיינו דאמר בן
 סירא קריבא פחורתא אכלתיה מארי ורתקא
 * אכל למאריה

רחימא קדמאה לית את כפרי ביה

לעולם אל ישנה אדם אהבה הנקדמ' בין אדם
 לחבירו וצריך שיהיה לובלבו ואל יצדינו
 לאתרים שהרי בן טצינו ברוד טלך ישראל עם יהונתן
 בן שאול שאהבת נפשו אהבו ולא עוד אלא שנת עמו
 ברית והשביע ושל א יניח אהבתו שנאמר ויכרות
 יהונתן את דוד ברית וכן עשה דוד עם בניו לאת
 יהונתן שנאמר ויחטול דוד על טפיבושת בן יהונתן
 בן שאול על שבועת ה' שהי' בינותם והקב"ה זכר לישראל
 אהבת נעורים וברית קדמונים שנאמר וזכרתי לך חסד
 נעוריד אהבת כלולותיך לכחך ונו' וצריך שלא יעצבו
 על דבר ושירוית לו אם הי' טצטרך לו ואל יצריפו
 לאחרים ושיהיה לונאמן ומכסה דבריו ופשעיו שכן
 אמר שלמה עליו השלום מכסה פשע מבקש אהבה
 ושנא בדברים טפריד אלוף ולא עוד אלא שישמור
 לבנים אהבת אביהם לאחר שנכטר שכן טצינו שכל
 המכמר אהבנים לאתר טיתת אביהן ויזכר אהבתו
 שנקדסת עמו יטיב בעיני אנשי הזמן טאר והוא פליאה
 בעיניהם טרוב שכרו אשר יזכור לאוהביו ויותר שיש

דברים הרבה כדאמר בן סירא רת טא קדמא הואין
 חטא גדול יותר מהפרת ברית נעורים ואהבת קדמונים
 וכופר בהם ומתהפך לשונא וכך אמר איוב בתהלתך
 לאנזר לו בעוצם ירך תשטפני והיינו דאמר בן סירא
 דחיטא קדמא לית את כפר ביה

שיתין מליכין יהון לך ומליכות נפשך
 לא תשבוק

לעולם כשירצה אדם לעשות דבר יהיר לו
 יועצים הרבה ויהיה לו יועצים הרבה
 לנלות להם סודו ואע"פ כן אליבזה עצת עצמו שכן אמר
 שלמה ע"ה לכי יודע מרת נפשו ואל ירחיק עצתו ואף
 שיודע שעצת עצמו טובה יותר מעצת יועציו צריך
 לשקול דבריו עם דבריהם ואם עצתו טובה יותר
 מעצתם יכריע את כולם ויעשה כעצתו וירחיק עצתם
 וגולל אוננו ולבו ומעשיו ליוצרו שהוא גדול העצה ורב
 העלילה וכך אמר שלמ' גול אל ה' מעשיך ויכוננו
 מה שבותיך ועוד אמר דוד ע"ה ה' יודע טח שבות אדם
 כי הטה הבל והיינו דאמר בן סירא שיתין מליכין יהון
 לך ומליכ' נפשך לא תשבוק : (פי' מליכין יועצים) :

תתיב לך יר כי הות שביעא ולא
 דהות כפינא

לעולם ישים אדם את נפשו כאלו כל מעדני
 עולם אצלו ואל יצטרך לבריות ויראה
 ד ג אח

בן סירא

את נפשו לפני אוהביו ואויביו נטראה עשיר * שכן
אמר שלמה ע"ה ישמה עשר ואין כל תתרושש וריון
רב * ואם ירויה לזה המקום לאחר כך אליראה ארז
עצמו כרעב אלא כל ימותיו שמת שטא יבוהו בני
עולמו ויאמרו עליו דברים שאינם הגוני' וכן יאמרו
הגוים במשליהם לאפקיד אפקד טן גינ' לא ישיבע *
והיינו דאמר בן סירא תתיהב לך יד כי הות שביעא
ולא דהות נפינא *

מוסר על פי החירה

זה הספ' הוא גן עידונים * ובו פרחי' ופירות
הפרחים בותני' זוהר נחמד למראה ותאות
לעינים * והפרי טוב למאכל * ויפה לרפואה
אם הזרי ייטב בעיניך יותר מהפרח קח הפרי *
ואם הפרח ייטב בעיני' יותר מהפרי קח הפרח *
ואם שניהם ייטבו בעיניך שלח ירך ואחזובה
וגם מזה אל תנח ירך : כי טובים השנים
מן האחד :

אחורה נאלכס חירה * דע כי חרנגול אחד
הלך באשפה לבקש אוכל לנפשו
וכהיותו טחפ' ברגליו טצא טרגליות יפה ומאירר
בראותו אותה מוהירה נרחע ושב לאתריו ותמה ואמר
לה את אבן יקרה איך עטר' כזה המקום הנבוה הכעור
והנה זוהרך גדול ואתה טושלכת במקום טמונף : שום
תועלת אינך נותנת לי * ושום נכור איני יכול לעשות
לך

לך • ואם היית ביד מי שינידך היה טסיר מטך לכלוך
 האשפה ונותן אותך בטקום נכבד כראוי לך שזה הדומן
 טנסה יופיך וזוהרך • את אינך ראויה לי ולא
 אני ראוי לך • את אינך טועלת לי ואין אני טועיל לך
 ויותר אני הפץ ברבר אחר : ואם יהיה פחות הערוך
 טטך אני הפצתי בך : התועלת משול החרנגור
 לאיש הנסיל והטרנגלית לדברים השנליים : הדברים
 השפליים לאיטצא בהם נועם הסנל והנסיליטאסם
 ויקץ גם •

אהורה

נא לנס חידה מהואב והטלה ששניהם
 היו שותים בנתל אחד • הואב למעלה
 והטלה למטה : הטלה ראה הואב ופתד • הואב ראה
 הטלה ושמת אטר הואב לשלה אתה עכית הטיס
 שחיו צלולים ומנעת טמני השחיה ושתי רעות עשית :
 עמי אחת ועם הטיס אחת ענה הטלה אינו אטר
 בראיה אמיחית לא לך ולא לטיס הזקתי שהטיס אין
 מררנס לעלות למעלה ולכן לא הרעותי לך : ולא
 לטיס שהטיס צלולים הם כשהיו : השיב הואב עודך
 טחויק ברשעהך ועוד אחת משפי' אותי • ענה הטלה
 איני משפי' • אטר הואב אבל אתה שוטה וכן עשר
 לי אביך וטאביך למדת ועל שחעשה מעשה אביך תמות
 כאשר מת אביך ענה הטלה אי גנב • והלא מוטן טועט
 נולדת • אטר הואב כך תענה בליעלוטדפו שיד •
 התועלת כך הרשע יזיק להסיד ולתס ואפי' יהיה זך
 בליפשע חוץ בלי עון בטענו' בזכו' וברשיו' • ולא הואב
 הם המושלים כרשעים והם נטצאים בכל עיר ועיר ובכל

בן סירא

טרינה וטרינה ובכל זמן ובכל עת

אחורה נא לכם חידה טהעכבר והצפרדע

והעוניה * הצפרדע הקלנות והדברנו

פגע בו העכבר שהיה רוצה ללכת לעשות סחורה מעיר

לעור והיה לו לעבור נהראחר אמר לו אני מעבירך

והיה בלבו להזיקו והמתחשבה גמדיית לדבור טר

טטות : אמר הצפרדע לעכבר אחי שמע בקולי ולך

קח לי וקשור רגליך ברגלי ונעבור הנהר וכן עשו והיה

בלב הצפרדע לרמאת העכבר והרגלים הם קשורים

והלכות והמתחשבות הם נחלקים ונפרדים נכנסו בנהר

לעבור והצפרדע היה מושך העכבר והיה מביאו כמצול

הנהר להטביעו והיתה מראה אהבתו בפיו וכלב

אורבו וההבטחה נשברה שחבאתו לסכנה : והצפרדע

היה מתחוק להכניסו כמים והעכבר עתה קלצאת

מהמים והיה מתנגר לצפרדע והפתח והסכנה עוסף

בת וחזוק למסוכן כמו שהחבאר לטי שמעיין בחנמה

הטבע בין כך ובין כך באה העוניה וראתה במים זר

הויכות והטלדמה וירדה ולקחתם בצפרניה והעליתם

לארץ והרגתם והנתתם על תל אבנים * תועלת הספור

כן יאבדו כל המודרי עור ובלבבו להזיק ומזיקים והעונש

יבא למחזיל הרשע שנאמר וגולל אבן אליות שוב אבל

עם כל זה אוי לרשע ואוי לשכינו :

אחורה נא לכם חידה * הכלב חנע לרחלה

לפני הדיין ואמר חדוני הלכותי לחם

לרחלה השיבה לרחלה חינו אמת אמר הכלב יש לי עליך

עדים אמר הדיון הציאתם והציאת הכלב חציריו הגוזים
 והם הפרם זה עוני לפני הזאב והעידו והרשיעו הרחלה
 הזאב פסק הדין שחשלים הלחם לכלב : הכזשה העלובה
 לא ידעה מה לעשות גזזה למרה ומכרה הלמר וקנחה
 הלחם והשיבה לכלב וסבלה גזזה קור הסחיו צעירוש
 כל ואין כסוח צקרה • תועלת הפפור הרבה פעמים
 פאיש התמיד הרחמן והחס מרמין אוחו הגולני הרמאיש
 צתחצולוחם : שהרשעים הם מצקשים להרע לחם
 ולחמיד צעדים שקרים וצחצולוח *

אחורה

נא לכם חידה • הכל צפיה מציא
 חתיכות צשרוזה ליכחו עצר הנחר על
 הנשר וראה לל צשר שהיה צפיו גדול מנשח החתיכה
 שהיתה צפיו וחשט שמה שראה צנהר הוא צשרוזה צנהר
 והשליך הצשר שהיה צפיו לקחת מה שהיה רואה צנהר
 וטבל צמים • ואחד מה שהיה צפיו וצמים לא מלא כלום
 וילא נוצח ורעב ונשחר קרח מבאן ומכאן • תועלת הספור
 שאין ראוי להניח הודחי צעמר הספק מפני שאינו צעום
 להשיגו ומי שמצק' המות' הנה לפעמי' פסיד תהכרחי' לנ

אחורה

נא לכם חידה שעו והעגל והאריה והכזש
 עשו כלם יחד חצורה וסוהפוח צהסכמה
 ורלון טוב כל מה שירויחו פלס יחדיו יחלקו : אחרי כן
 מלאו לצי ולקחו אוחו והרגוהו ופשו עורו ושלקוהו
 לד' חלקים • אחר כך קם הארי ואמר אני רול' רביע
 אחד שאני יותר הגון כי אני מלך צחיות ואני רולה הרביע
 צ' שאני יותר חזק מכס ואני רולס הרביע
 הג' לפי שטרחתי יותר מכלכם הד' אני רולה לחלק גופי

וְאִי שִׂיאֵמַר הַהַפּוּךְ יִכְעִיסֵנִי וַיִּקְנִיטֵנִי וְזֶה הָאִרְיָ שֶׁהוּא יוֹחֵר
 חֻזֵק לִקְחַ מֵהָאֲנָשִׁים צְחֻקָה חֶלְקָה הִרְאִוִּילָהֶם חוֹעֵלַח
 הַסְּפוֹר הַמַּחְזֵר מִיַּעַץ וּמִלֹּוּה וְזוֹכֵר לְכָל אֲדָם חֶלֶס שֶׁלֹּא
 יַעֲשֶׂה חֲצֵרוּתָהּ וְסוֹחֶפֶיִת עִם שֶׁהוּא יוֹחֵר חֻזֵק מִמֶּנּוּ
 שֶׁהַחֻזֵק אֵינוֹ נֹחֵץ לְחֶלֶס וְעוֹשֶׂה לוֹ עֲלֻצוֹן וְלוֹקַח מִה שֶׁרוֹל
 מִמֶּנּוּ צִיָּן צִרְלוֹנוֹ וְצִיָּן שֶׁלֹּא צִרְלוֹנוֹ כְּאֶמְרַס חוֹ"ל שְׁלִי שְׁלִי
 וְשֶׁלְךָ שְׁלִי רַשַׁע .

אחורה נא לכס חידה • צמדונה אחת היחה
 אלמנה לימים צא לשם צחור אח'יפה
 חואר וידבר על לבה שתהיה לו לאשה • ותצאה האשה
 וקיימו הענין ויאכפו כל אנשי המקו' ועשה גשחה ושמה
 והיה צמדונה ההיא איש זקן ונשוא פנים • ושמע את קול
 העם צרעה וישאל להם למה קול הקריאה הומה • אמרו
 לו פלונית נושאות לצחור אחד שצא פה אמר להם מה טיבו
 הוא יפה חואר וצריח אצל הוא גנב • אמר הזקן דעו כי
 השמש ראה לינשא • והארץ נקשה מהסי"ת שלא יתן לה
 פסוח כי הוא לבדו מחמם ומיבש ומחריב הארץ ומצקיעה
 כל שכן אם יהיו לו בנים וצנות • חועל' הספור שאין ראוי
 לחמול לרשעים • צאמרס החמלה על הרשע' אכזריות
 לחסידים • מפני שרוב הצנים דומים לאציהם שנאמר
 והנה קמתם החת אצותיכם הרבות אנשים הטאים •
 והלורה דומה ליולרה • והעוזר לרשע סופו ליכול צידו
 לבן מעקרין צרשיו שלא ישרישו •

אחורה נא לכס חידה מהזאב והעגור הנקר' גוריאי
 הזאב היה אוכל צמר וצאכילחו צלי עלם
 ונאחו צגרונו שלא היה יכול לצלענו ולא להשליכו לארץ •
 הלך

הלך הואצ לבקש רופא להוליח העלם מגרונו • אמרה לו
 הארנבת הנה אלאחילך לדוני רופא מומחה ורולה בשכרו
 מאה זוזים והוא העגור הלך חללו ונדד לו שכרו אמר
 העוף לואצ פתח פיך ויחירו דצריך שהיה צריח חכה
 פתח פיו הואצ והכני' העו' ראשונים חורך לוארו והולית
 העל' וואח"כ ציקש שכרו ענה הואצ די לך שכר' הרצ' מאד
 שנכנסת בשלו' ויולחם בשלו' שצדידי הי' לחחוך ראשך והיו
 חייך חלואי' לך מנגד ולא יחכהי ראשך : חועלת הספור
 חין החס והחסיד משיג חועלת בהעיצו לרשע שהרשעים
 כפיי' טובה הם וצסוף משלם רעה חחת טובה : טז לציל
 לא חעצוד וצייס' לא מעי לך • ונאמר ורועה כסילי' ירוע :

אהורה נא לכם חידה טנלבא שנחאנסנה בבית
 נלבא אחרת ובבא עת לידתה ובאו עליה
 חבלי לידה בקשה להנלבא שהתאנסין אצלה בלשון
 רבה ובחחנונים שיתנה לה מקום שתוכל ללדת שם •
 הנלבא בעלת הניב נכטרו רחמי' עליה וקבלה ההרה
 בסבר פנים יפות עוד בעל' הבי' הית' מבקש' טרף להרה
 שלא היתה יכולה ללכת אנה ואנה והיא היתה עומדת
 בטוחה : ויהי בעת לדתה והנה תאוטים בבטנה
 ויגדלו הנערים ויהי היום באה בעלת הבית והרלת
 סגרו ותאמר לה פתחי לי אחותי רעיתי יוגרתי תטתי
 שראשי נטלא טל ואין קול ואין עונה • התחילה בעלת
 הבית לפייסה בדברי פיוסים ורצוני ולא שוה לה ובראות'
 זה בערה כיש חמה והתחילה להתרעם ולא שוה לה
 שהנכרי' לא היתה נותנת לב לדבריה שהיתה נוטחת

בן סירא

בוטחת על כחה ועל כח בניה * העלוכה בעלת הציר
הניחה ביתה וכל אשר לה והלכה לדרכה * כדאמרי
אינשי תן לרשע משלך והניחוהו לילך * תועלת הספור
אין אדם רשאי לשמוע ולא להאמין קול תחנון רשע
כאשרם כי יחנן קולו * תאמין לובי שבע תועבות בלבו
כי אין לשעות בתחנונותם הרבים ויהי כי מתחינותם
יבואו נזקים וסכנות הרבה :

אהורה

נא לכס חידה מנחש ואדם ביום השלג
שנסתה עין הארץ וכ"כ גבר הקור שנקפאו
כל מעינות הארץ דרך טקרה האדם היה הולך בדרך
טצא הנחש שהיתה נוטה למורת מרוב הקור ונצטרו
דחמיו על הנחש לקחו וכרך עליו בגד לחטמו וכששב
לאיתנו התחילה להשליך סם בפית האיש וכראור זה
האדם השליכה הכיתו והנחש לא הירטה רוצה לצאת
אבלהי מתקרב אצלו סוף גבר עלי' והשליכה טפיתו
תועלת הספור הרשע שמת בהשיבו רעה רחמיה
טובה וסם במקום רבש * צער במקום שלוח *
אכוריות במקום רחמנות :

אהורה

נא לכס חידה מעכבר ביתי * ועכבר יערי
שבאה לפני הכיתי והביאה לביתה ושם
לפני' לאנו' זרעונים ופולין ועדשי' והי' שמח בה ומקש'
להשיבה בכל כחה הטוב והעיני' הנפיש והטובי' מיקרים
הרברים אם הם פחותים אחר שאכלו יתר העכברים
בקשה חביתי מהיערי שתבא בבירתה במדינתה
להראותה את כבוד עושרה ורוב בני ביתה והלכו יתרו

וננסו במדינה ונאו באוצר טלא תאנים וצמקים
 ויסגרו הדלת בעדם וערך לפני השלתן והכין לה
 מזונות מכמה טינים וכלים מזלים שונים ויאכלו
 בשמחה ובשירים עד שהיערי ריתתה יורצי שבע
 מהשמחה יותר מטה שהירצה שבע מתאכילה
 ובהיותם אוכלים ושמהים בא בעל האוצר ופחת
 אוצרו ופחדו שניתם יחדיו וברחה הבית אל
 המחתרת שתיתה רגילה להחביא שם וחייעי שלא
 ידעה דרך המחתרת היתה בורחת כה וכה לבקש
 מקום להחביא שם ולא מצאה אחזה בקירות הבית
 ועמד בעד האוצר ולקח טון ויצא והעכבר היערי
 הפחידה ואתזה רעה גדולה עד שאחזה תקרחת
 לפי הנראה יצאה העכבר הבית שהמתבא והתחילה
 לרצות ארץ היערי המפחד • וא"ל אחובי אל
 הפחד לך אכל בשמחה לתמך ושתיח פלב טוב שאלו
 מאכלים מתוקים מדבש ונופרת צופים אמרה העכבר
 היערי אחותי טוב פת הרבה וכו' וטוב מעט לצדיק
 שאלו המאכלים מתוקים שלך טוב אני חפץ בפוליס
 בהחבא שאלו המאכלים המרזקים בפחד ורערה
 שהפחד המתמיד משיב המתוק לער ואם הם
 פחותים בהחבא יש בהם תענוג ושמהה וכוה שבה
 העכבר היערי למקומה שליו ושקט לעדשים ולפולים
 ומניחה הדברים טובים וטריקים בסכנה
 תועלת חספור אם העניות בו כשתן ושמהה הוא
 עושר גדול • והעושר שבעליו בפחד ובסכנה
 יהיה עניוה גדול :

אחזרה

נא לבם חידה מהארי וזאב הארי הוא
 טלך בחיות והיה לוי ללכת בדרך
 רחוקה לשלם נדרו וקבץ החיות כולם ואמר להם יש
 לוי ללכת מהלך רחוק ואני רוצה להניח אחד בטקומי
 למנהיגכם ואתם יבחרו את אשר ייטיב בעיניכם *
 נתיעצו כולם ובחרו את הזאב כתנאי שיעשרה טשפט
 ולא יטרוף שוש בעל חי ולא יטרחנו כי אם בדין
 וכישר * בא הזאב לפני הארי ונשבע להיותו מנהיג
 ושיעשה דין צדק וישר ונסע הארי והלך לדרך *
 עמד הזאב למלאות טקום הארי והיה הולך בטקים
 אחר היום ובטקים אחר לשחר להנהיג בעלי חיים
 ולא היה טוצא אוכל לנפשו * ועמד שם שמונה
 ימים עך שחלה * היה הולך ברוח נכאב ושפלה פגע בו
 הצבי * אמר לו אדוני מה לך נרדם השיבו מרוב
 הטורח המוטל עלי שזאת ההנהגה חליתי בחסדך
 ראה ריח פי * בא הצבי להריח ואמר אדוני ריח
 רע יצא טפיך * והזאב העיד בו שדיבר רע במלך
 שהיה בטקומו והרגו בדרך ואכלו ועמד בנח האנילה
 ההיא שמונה ימים אחרים שבלו חוליו טרהרעב פגע
 בו הנכש * ואמר לו מה לך אדוני מדוע פניך זועפים
 אמר חליתי מרוב הטורח בחסדך הריח ריח פי פחד
 הנכש שטמה שעשרה לצבי * ואמר אדוני ריח פיך
 פריח השדה אשר ברכו השם * אמר הזאב שקר
 דברת שאינו אמת והביא עדים שדבר שקר לפני הטלך
 והאומר שקר לפני הטלך חייב טיתה והטיתו ואכלו *
 והלך בנח האנילה ההיא ה' ימים אחרים ושבל לחליו

כבר אשונה * בא לפניו השועל ואטהלו מה לך אדוני
 והשיבו כפעם בפעם * אמר הזאב בא פה והרית רית
 פי * אמר השועל גם אני חליתי מחוש הרית שאמר
 טטני בסבת הקור בין כך ובין כך הלכנו לו * תועלת
 הספור כי המושל רשע מויק לצדריק ולחת כתחבולותיו
 ושקריו ולא ינצלו מידו כי אם הרטאים כטוהו :

אחורה

נא לכם חידה * טאדם והכלב
 והחמור ור האדם היה לו כלב

אחה קטנה שקורין ברבישא והיתה אטונה אצלו
 זה כמה ימים טצחק' לפניו בכל עת מרקדת לפניו ועלה
 על פיו ועל צוארו ומנשקת פניו ומנסכת ידיו ותוא
 משים לפניו כל הטשעים שהיה אונל והיתה
 באוכלים שולחנו * גם היה להאדם ההוא חמור
 גרמיו גדולים והיה חזק ובריא ובכל יום היה עולו
 להביא עצים מהיער ולהביא מים מהמעין ולא
 היה לו טנוח לילה ויום ומאכלו חבן ושעורים
 בטדה ובמשורה * יים אחד כבואו ראה את הכלב
 אוכל על שלחן בעליו * אמר לו מה טיבך עם
 האדם אמר לרקד לפניו ולעלות על צוארו ולתת
 ככות רגליו וידי על לוח לבו * אמר בלבו החמור
 אנסח גם כן אני אולי אמצא חן בעיניו כבואו טן
 היער הסירו טעליו טשאו והאדם היה טהלך
 בחצר כירטו ולאחר תפל ורצו התחיל החמור
 לעלות עליו ולנשקו ובכבדתו שבר לוח לבו וכל
 עצמותיו : אמר האדם קחו אותו הכוהו פצעוהו
 עד הביאו אל שערי מות :

תועלת

הספור הנפרי והסכל אמילו נשרוצה
 לעשות כבוד או להתנדב אינו יודע דרך
 הכבוד והנדיבות ולכן נראה כאלו עשה הפך כוונתו
 בטאמר התכם לא נאווה לנסיל כבוד ר"ל אינו יודע דרך
 הכבוד שמה שאינו בטבע האדם אינו יוכל לעשות
 וכשתואסבר לעשות כבוד הוא טובה :

אחורה נא לכנס חידה * טהנשר והשועל

הנשר לקח השעולים הקשנים טאטם
 והביאם לאילן אחד באה האם לבקש טהנשר כניה ולא
 רצה לשוטטה * הלכה האם לקשש עצים וקוצים
 והביאה אור של אש ובערה האש בעצים ובקוצים עד
 שהנשר השיב הבנים לשועל :

תועלת הספור ראוי שישמו' טחזיק לחזק ולחלש

והגדול לקטן כי הקטן והחלש יוכל
 להזיק לחזק ולגדול באמרם ז"ל אין לך דבר שאין לו
 מקום ואין לך אדם שאין לו שעה נ

אחורה נא לכנס חידה * טהנשר והקפור הנקרא

טרטוגא בלע"ז הנשר בהיותו רעב הלך
 ולקח קפור אחד גדול והביאו לאויר והיה מוליך ומביא
 ומעלה ומוריד ולא היה יכול לאכלה מפני קושי מנינה
 נבעה בו קורנה אחת א"ל ארוני המלך לך על אחד
 ההרים או סלעים ובה יותך למעלה תשליכנה על הסלע
 ותשבר ואחר תאכלנה וכן עשה :

תועלת הספור שקטן לפעטי' נותן עצה לגדול

והסכל למשכיל לנא תהיכו לכל דבר
 באמרם ז"ל אין לך אדם שאין לו שעה :

אחורה

אחורה נא לכס חידה * מהעורב והשועל *
העורב היה מביא לבניו חתיכות גבינה
והלך על אילן אחד לאכלה * והשועל היה תחת האילן
רעב מאד והיה ומתשב איך יוכל לקחת הגבינה מהעורב
התחיל לספר בשבחו של עורב ואמר כמה אתה גאר
וכמה אתה יפה וכחם ולמעשך המשובחים אין חסר כי
אם דברא' אילו היה לך הדבר התוא היית היותר יפה
ונכבד שכל העופות אמר העורב ומהו זה אמר אם
היית יוד' לנגן ולשורר * התחיל העורב לנגן ופתח פיו
ונפלה הגבינה מפיו ולקח השועל והלך לו *

תועלת הספור השבר שנשא העורב בסבת השיר
והכביר בכוב יבוא נזק רעב אמתיי והנותן
שבת והוד תפארת לטי שאינו בו יביא לו ונוק באמר'
טכרך רעהו בקול גדול * וכן ולא תעלה בטעלות
על מזבח' וכו' שכשיעלה בטעלה שאינו ראוי לו יגלו
הרואים ערותו הצפונה *

אחורה נא לכס חידה * טאריה והחזיר יערי
ושור וחמור הארי בכרתו ובעת חקפו
וגבורתו היה שויק לחוי' ולאנשיו לשור ולבני משפחתו
לחמור ולכל קרוביו * בעת וקנתו תשש נחו * בא עליו
השו' והיה מנגח החזיר נושנו החמור נותן לו בפרסותיו
וכלם הכוהו פצעוהו ולקחו נקמתם מטנו והארי היה
נוהם וכואב על רוב צרותיו *

תועלת הספור שמי שיש בידו כח וגבור' וממשל'
בעת גבורתו אל יזיק בכל כלתו ואל ימלא
תאותו אבל יתיב לו בע' שלא ידו כי לא ידע מה ילד יו'
ה ג אחודה

אהודה נא לכם חידה : מה אריו והעכבר הארו
 אחר שמלא כרסו הלך כמקום רענן
 ויישן וירדם שינה עריבה כח מעכברים באו לשם
 סקפצין עליו עד שהקיצו אותו משנתו בהקיצו לקח
 אחר מהם בכפו והחזיק בו והתחיל העכבר לחלותו
 ולבקש טלפניו על נפשו : ואמר לו אדוני בבקשה
 טמך אל חמיתני אנא כפך הנכבדת מעלי הרחק ואימת'
 העצומה אל חבעתני שאינו כבוד לך כשתמיתני ותהי
 לי נפשי לשלל ואהיה לך עכר לעולם ומוכן למצורתיך
 ויבו האריו בעיניו דברי העכבר ותחננו ותיו ואמר לו
 פרה תוכל לעשות לי אתה ומאה כמך מעתה ועד
 עולם אבל עם כל זה לך לך הניתהו והלך לו יום מימים
 הציידים פך שורשתם לקח מחזירי היער רשת אחרת
 מחבלים עבים וקשים במקרה באשם האריו וכל מר
 שהיה מחחוק להנצל היה מחזיק מאסרו ברשת : עבר
 לשם העכב' אמר לאריו אדוני מה לך הנני מוכן למצותיך
 התחיל האריו להתרעם מקושי מזלו שלא בא לפניו
 לעזור לו כי אם הפחות שבעולם וכנעסו אמר לו לך לך
 טלפני ואל תדבר דברך אלי : אמר לו אדוני אלי יחר
 אפך בעבדך אתה החרת מאסרי גם אני אתיר מאסרך
 אם קטן אני בעיניך מעשי יהיו גדולים בעיניך וטובים לך
 התחיל העכבר לחתוך בשיניו הקשרים נמלט האריו
 ממאסרו והאריו היה תמה בראות שיני העכבר הקטנים
 שיש בהם כח לחתוך החכלי והקשרי' מה שלא היה
 בידו בגבורתו :

תועלת

תועלת

הספור שהזקוק והגבור והמושל בעת
 ובזמן שיש בידו יכולת להזיק אפילו
 לאחר מן הפחיתים אל זיקם ואל יבזה בעיניו מעשיהם
 כי אם לא יוכלו להזיקו יוכלו להועילו * ואם לא
 יוכלו ללכדו יוכלו להצילו ועושי שלא יוכל להרע יוכל
 להטיב בעת וזמן *

אהורה

נאלכס חידה * טהפרס ואמו הפרס
 הגנב הגולן הטורף * גנב וגזל וטרף:
 בליטיו ועשה רעה ביטיו בסוף ימי' תלה ונטה למורס
 ובקש מאמו להתפלל לרפאתו מחל'יו ענחה אמו אתה
 הכעסת אלהיך בליטך על ארמתיך עתה הוא מבקש
 גח נפשך לגקום נקמתו טמך זהנה התשובה שאתה
 עושה עתה היה לך לעשותה קורס והיר' לך
 לזכור את בוראך במי בחורותך בהיות לך ידך לעשות
 עתה שתשש כחך אינה מועלת לך ותפלתך אינה
 נשמעה *

תועלת

הספור שהרשעים ועושי רע אק' תשוב'
 מועל' להם בעת הזקנה זבעת החגלי
 גמו שמועלת בעת הבחירה והבריאות באמרם במקום
 שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים
 אינם יכולין לעמוד * ונבר פ"י
 ר"ס ז' לבהלכות תשובה
 טי הוא בעל
 תשובה :

מעשה תורה

זה מעשה תורה נאמר ע"י רבינו הקדוש ז"ל
שער שלשה

שלשה פעמים בכל יום הכרוז יוצא ואומר

נוח לאדם שלא נברא ומאח שנברא

יפשפש במעשיו: ג' דברים צריך אדם להסתכל

בהם כשיוצא מבית הכסא אומר לעצמי ראה מה

דרכך: וכשמקיז דם אומ' ראה שבשר ודם אתה

וכשרואה את המת ראה מה אחריתך: ג'

הקב"ה אוהבן מי שאינו כוע' ומי שאינו משתכ'

ומי שמעביר על מדותיו: ג' הקב"ה כוע' עליה

על מי שנעורר בלילה ואינו עוסק בתורה: ועל

מי שעוסק בתורה ואינה מקיימה: ועל מי

שעוסק בתורה שלא לשמה: ג' הקב"ה נורתן

להכחין: חן תורה על לומדיה: וחן אשה על

בעלה: וחן טקה על טקחן: וי"א אף חן מקום

על יושביו: ג' נוהלין העולם הזה והע"הב:

הדר בארץ ישראל והמגדל בניו לתלמוד תורה

והטבריל על היין במוצאי שבת: ג' דברי העוש'

אותם יורש העול' הזה והע"הב: המסרנ' עניים

והעושה צדקה וגמילות חסדי': ג' דברים צריך

אדם לבקש רחמים עליהם בכל שנה: על שנה

טובה: ועל מלך טוב ועל חלום טוב: ג' דברים

עומדים ברומו של עול' ובני אדם מזלזלין בהם

הזכרת השם בכל מקומות ובכל עת ונבלות

מעשה תורה כט

הפה ג' לא אמרו אמת ונאכדו מן העולם הזה
 ומן העולם הבא ודואנ: ובני המון הבארותי
 ג' הקב"ה מכריז עליהם בעצמו על הרעב ועל
 השובע ועל הפדנס: ג' דברים מביאין את
 האדם לידי עניות המזלזל בנטיחת ידים ומי
 שאשתו מקללת בפניו ושותק והמשתין מים
 בפני מטתו ערום: ג' דברים מביאין את האדם
 לידי דאגה גדול שער: גדול צפרני ובגדים
 פצועי* ג' אין חייהם חיים: המצפה לשולחן
 חבירו ומי שאשתו מושלת עליו ומי שיסורין
 באין עליו וי"א אף מי שאין לו אלא חלוק א'
 ג' אין הוא דין של גהיג* חולי מעים* נדקדוקי
 עניות: והרשות: רבי מאיר אומר אף מי שיש
 לו אשה רעה שנאמר ומוצא אני מר ממות את
 האשה ג' דברים מעין העול' הבא: שינה*
 שמש* תשמיש ג' דברי אין נכנסין לגן והגוף
 נהנה מהם כיכה והחיצה ותשמיש ג' דברים
 העושה אותן דמו בדאשו וקרוב למית' יותר מן
 החיים ישן ועומד הקיזרם ועומד משמש
 טטתו ועומד וי"א אף השותה מים
 ועומד ג' דברים אמרו רבי ריבנו
 ז"ל אכל אדם כל מאכל ולא אכל מלח
 ישתה כל משקה ולא שתה מים זהו תחילת
 חולי מעים* וי"א מי שאכל ולא הלך ר' אמרת
 אכילתו מרקבת וזהו תחילת רוח רעה: אכל
 הוא נצרך לגקביו דומה לתנור שהוסק על נבי

אפרו וזהו תחילת ריח הפה: ג' דברי מרחיבין
את הנפש: אשה נאה: ודירה נאה וכלים נאים
ג' דברים ממעטיין את הזבל וזוקפין את הקומ'
ומאירין את העיני' פת נקיה ובשר שומן: ויין
ישן: ג' דברי מרחיבין את הנפ' בשר יין מרחץ
ג' מאבדין את המזונות: קול צעק' סערה: ג'
צועקין ואינן נענין: המלוה מעותיו בלא עדי'
והמחל' נכסיו לבניו בחייו: והקונה אדון לעצמו
וי"א אף מי שיש לו אשה רעה ואינו מנרש' ונאף
מי שיושב בעיר רעה ואינו יוצא ממנה: שלשה
דברי נאמרו בסוף מגדל שער בעפעפי' ומפסיק
את הדמעה ומעביר את בת המלך: ג' דברים
נאמרו בכוחה: מטמט' את הלב ומסמרה את
העיני': ומכחיש את הנוף: שלשה דברים
נאמרו בצפרנים: גונזן צדי' שורפין חסיד זורקן
רשע: ג' תכ' פותהן תכף לסמיכה שחיטה
תכף לנטילת ידיים ברכה: תכף לב' המאכילה
שלשה דברים נאמרו בג' גרות ממעיט את
הנשפי' ומאיר את העיני' ומרכה הזרע: שלש
דברי נאמרו באשה: טעם באשה ערוה: ענה
באשה ערוה: קול באשה ערוה: ג' דברים אין
אדם נצול מהן: עיון תפלה ולשון הרע והרהור
שלשה דברי האומ' נאנחיס עליה בכל יום
על התיר' ועל המילה ועל השבת שנתן לישר
ג' אין להם מחילה: המתרעם על מהות
והמדבר אחר בפה ואחד בלב: והרואה דב
ערוה

ערוה בחבירו ומעיד בו יחידיו ג' דברים אפילו
 עושין תשובה אין מוחלין להם הבא על אשר
 איש * והמכנה שם רע לחבירו והמתכבד
 בקלון חבירו: ג' הקב"ה שונאן האיחז אמרתו
 בידו ומשתין: ומשמ' מטתו ערום: והמדבר
 דברי עביו לבין אשתו בפרהסי': בג' דברים
 האר' נ"כ' גבצו בו בכיסו ובכעסו וי"א אף בשחקו
 שלשה דברים מזקינין את האר' הדרר בעליה:
 והמגדל תרנגולין בתוך ביתו: והמדבר ואינו
 נשמע שלשה דברי' מעבירין את האדם על
 כבוד קונו ועל כבוד דעתו: מלכות: ויצר הרע
 ורוח רעה: ג' דברים אמרו חכמים: ישנושא
 אשה לשם שמים * ולשם ממון: ולשם זנות
 הנושא אשה לשם זנות עליו הכתוב אומר אכלו
 ולא ישבעו הזנו ולא יפרצו וסוף יוצא ממנה בן
 פורר ומורה: והנושא אה לשם ממון עליו הכתוב
 אומר כי בניו זרים ילדו וגו' עתה יאכלם
 חרש את חלקו: חרש נכנס וחדש יוצא והממון
 בורח ממנו ולבסוף יצטרך לבריות: והנושאה
 לשם שמים עליו הכתוב אומר ברוך אתה
 בבואך וברוך אתה בצאתך: ולבסוף יוצאין ממנו
 בנים שמושיען את ישראל: ג' דבר צריך אדם
 ללמוד: שחיטה * ומילה * וכתובה: ג' דברים
 מכהות עיניו של אדם: המסתכל בקשרת:
 וכידי כהנים בשעה שנושאין כפיהם: ובפני
 נשיא כשהו' דין: ג' דברים מקצרו ימיו של

מעשה תורה

אדם מי שנותנין לו ספר תורה לקרות ואינו
קורא וכוס של ברכה ואינו מברך והגיהג
גדולה לעצמו וי"א אף מי שרואה ספר תורה
ואינו עומד בפניו ג' דברים מאריכין ימיו של
אדם: המאריך על שולחנו ובתפולתו ובכירת
חכסא: ג' עזים הם כלב בחיות תרנגול בעופות
ישראל באומות צלף באילנות: וי"א אף עו
בבהמה דקה שלשה נבראו בלא חטא: עמר
אבי משה וישיאבי דוד וכלאב בן דוד שלשה
אינ להם מחילה חגר שחזר לקל קולו והבועל
אשה גרה והמוכר תרומה לשם חולין ג' אין
להם קבורה הנהג' מאידיהן של כותי' והאוכל
במקו' אחד ומברך במקו' אחר והמכבד בקלון
חבירו: ג' דברים שאל רבי יהושע בן לוי ארצ
מלאך המות אמר לו וכשאתה נכנס לחילי
כיצר אתה יושב אמר לו מראשותיו ואל תשב
בפניו מפני שאני יושב בפניו: וכשהדבר בעיר
אל תלך באמצע הדרך ג' טיפות אני מטיף מן
החרב מאחת מת' ומאחת מסרית' ומאחרת
פניו מוריקות ג' מפתחות לא נמסרו ביד
שליח ואלו הן של חיה: ושל גשמי' ושל תחיי'
המתים של חיה דכתיב וישמע אליה אלהים
ויפת את רחמה: ושל גשמים דכתיב יפתח ה'
לך אוצרו הטוב של תחיות המתים דכתיב
וידעת כי אני ה' כפתחיא את קברותיכם שלשה
דבריו אמרו ל' לעיל יאלל אדם וישת' פחות

ממה שיש לו וזלבש ויתכסה במה שיש לו
 ויכבר אשתו ובניו יותר ממה שיש לו שהוא
 תלוי בקינווהן תלוין כו' שלשה ספרים הם
 הרואה ספר ירמיהו בחלום ידאג מפני שהגא
 ספר פורענות * ספר מלכים יצפה לגדולה *
 ספר ישעיהו יצפה לנחמה * שלש ספרי כתובי
 הם * הרואה ספר איוב ידאג מן הפורענות *
 ספר משלי יצפה לחכמה * ספר תילים יצפה
 לחסידות. לעילם יהא אדם יודע אצל מי יושב
 ואצל מי עומד * ואצל מי מסב * ואצל מי
 מסיח : ואצל מי חותם את השטר : ואצל
 מי קורא *

שער ארבעה

ארבעה דברים ציהר' יהודה בן בתירא
 ארת תלמידיו הזהרו בכבוד
 חביריכם שהוא כבודכם * והזהרו בזקן ששכח
 תלמידו מחמ' אינסו שלוחו ושבירי לוחו מונחו
 בארון * ומנעו את בניכם מן ההגיון * והושיב
 בין ברכי חכמים וכשאת' מתפללים דעו לפני
 מי אתם מתפללים והזהרו בבני עניי' ובבני עם
 הארץ ללמדם תורה שמא מהם תצא תורה *
 ארבעה משלי אמרו חכמי זכרונם לברכה אם
 יכבס אדם שקויתלבן כן תמצא דעת בכסילי *
 ואם יעלה חמור בסולם כן תמצא דעת בשיטי'
 ואם ידור גדי עם נמר כן תדור כלה עם חמותה
 ו א א א

מעשה תורה

אם תראה ערוב כלו לבן כן תמצא בשד' בנישי'
 ארבעה סימנין הן סימן לע' זנגעים סי' לנבלות
 הפה אסכרה סימן לשנאת חנם ירקון: סימן
 לגסות הרוח עניות ארבעה דברים דעי' לבני
 אדם * בטילת מלאכה: ושיחת' לדי' ועצת
 ילדים * ורוח גבוהה ד' דברים יפים לבני אדם
 מלאכה ותורה ועצת זקנים * ורוח נמוכה:
 ד' דברים קשים זה מזה מכת הלב קשה בנוף.
 חולי מעים קשה ממכה * אשה דעה קשה
 משתיהן * וחסרון כים קשה מכולם: ארבעה
 חשובין כמת * עני * ומצורע * וסומא * ומי
 שאין לו בנים * עני דכתיב כי מתו כל האנשים
 המבקשים את נפשיך וכי מתים היו והלא ארתן
 ואבירם היו אלא שירדו מנחלתן * מצורע
 דכתיב אל נא תהי כמת * סומא דכתיב
 במחשכים הושיבני כמתי עולם * ומי שאין לו
 בנים דכתיב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי *
 ארבעה דברים נאמרו בנחש * הרואה נחש
 בחלום סימן יפה לו * הרגו אבדה פרנסתו:
 נשכו בן זכר עולה לוי * ספר עמו דבריו נשמעו
 לפני המלך: ד' תלמידים היו לולאליהו ואלו
 הן מיכה * ויונה * ועובדיהו * ואלישע:
 ארבעה דבריו קשים לכשפים: המקנה בחרסי'
 והאוכל ירק מאגודה כשהי' קשורה וחטיבל
 בנהר או כמרחץ ואינו שוטף ידיו ורגליו וההורג
 פנים על כרעו המטה * ארבעה דבריו צריך

לולאדם להחזי' בהם תורה ותפלה ומצות
 ודרך ארץ : ד' דברים הקב"ה מעיד עליהם :
 על רווק הדר בכרך שלא טעם טעם חטא :
 ועל עני שמצא אברה ומחזירה לבעל' * והרן
 דין אמת לאמיתו * וחבורל ממשפח' שקורא'
 עליה ערער' : ד' צריכין להודות : יורדיהים *
 והולכי מדברות * ומי שחלה ונתרפא : ומי
 שהיה חבוש בבית האסורים ויצא : ד' כתיבת
 אינן מקבלות פני שכינה * כת לצים * כת
 חנפי' : כת רמיה : כת שקרים : כת לצים
 דכתיב ובמושבל צים לאישב : כת חנפים
 דכתיב כי לא לפניו חנף יבא * כת רמיה
 דכתיב לאישב בקרב ביתי עושה רמיה * כת
 שקרים וכחוב דובר שקרים לא יכון לנגד עיני
 ד' דברי' טבטלין רוע גזירה צדקה - עקה שינוי
 השם שינוי מקום * צדקה דכתיב צדקה תציל
 ממות : צעקה דכתיב ויצעקו אל' ה' בצר להם
 שינוי השם דכתיב שריא שתך והדר וברכתי
 אותה * שינוי מקום דכתיב ויאמר ה' אל אברם
 לך מארצך וממולדתך וכתיב ואעשך לגוי
 גדול : ארבעה דברי' העושה אות' דמו בראשו
 היושב בצלו של נר * והעומד ערום לאור הנר
 והמכבה בפיו נר ומשמש מיטרתו לאור הנר
 ויוצאי' הבנים כעורי' ונכפים * ד' צריכין
 שימר בשעתן חולה * חיה * חרתן : ונלה :
 ארבעה דברי' שימור לעולם תינוק * ומלך *

מעשה תורה

וכהן גדול • ותלמוד חכם •

שער המשה

המשה דברים אין הדעת סובלתן • דל

גאה וזקן נואף • ועשיר גנב •

ופרנס המתנא' על הציבור חנם • והמגרש את

אשרתו שנים או שלשה פעמי' ומזוירה: ה'

דברי' אין אדם רשאי להתהלך בהם • שנאה

עזות נקמה * עלילה קנאה • ה' דברים

האוכל אותם דמו בראשו • האוכל שום קלוף •

ובצל קלופה והשותה משקין מגולין * ומשקין

מזוגין ושעבר עליהם רזליה • ה' דברים

העושה אותם דמו בראשו • הלך בכי' הקברות

והיוצא יתדו בלילה * והנכנס פתאים לבירתו

או לבית אחר • והמקיז דם ומשמש מטרנו

ושאינו מאפיל מטתו בשע' התשמי' • ה' דברי'

אין אדם רשאי להלוך בהם • שנים שהולכים

ודקל ביניהם • והישן בצל דקל יחירי • והנפנה

בין דקל לכותל • והמוצא מים ברשות הרבים

ועובר עליהם • והשותה מים שאולין • חמש'

דברים נאמרו בשים משחין • מצהיל פני' •

והורג שרצ' • שבבני מעים • ומרבה זרע •

וי"א אף מכניס את האהבה • ה' דברי' הם

שיש בכל אחד ואחד א' מששים • דבש אחד

מששים במן • אש אחד מששים בגיהנם •

מעשה תורה לג

שבת אחד מששים מהעול'הכא : חלו' אחד
מששי' מנבואה : שינה אחד מששי' ממת' :
ה' דברי' הקב"ה מתחרט עליה' שברא' : כשרי'
וישמעאלי' : יצר הרע : ועז * ועלישראל
שגלו : ה' דברים מעמיד' את החכמי' האוכל
סת אפויה כל צרכה : וביצה מגולגלת : ושותה
משיירי העסה : וטוב' כמלח ואוכל' : והרגיל
בשמן זית * ה' דברי' כדמו לאד' הראשון ולקו
שמשון בכחו : שאול בצוארו * אבשלום
בשערו : אסא ברגלו : צדקיהו בעיניו :
שמשון בכחו ולקה בכחו : שנאמרו ויט בכח :
שאול בצוארו ולקה בצוארו שנאמר ויקח שאול
את החרב : אבשלום בשערו ולקה בשערו
שנאמר ויחזק ראשו באלה : אסא ברגליו ולקה
ברגליו שנאמר לעת זקנתו חלה את רגליו :
צדקיהו בעיניו ולקה בעיניו שנאמר ואת
עיני צדקיהו עור

שער ששה

ששה דברים צות רבינו הקדוש את בנו בשעת
פסירתו : אשר לדאל תדור עם אדם
דשע מפני שאומרים אוי לרשע ואוי לשכינו : ואל
תישן על טטח ארמית עשים מעשה שהיה : ואל
חשב בעיר שאין שם חל'מוד חכם : ואל תעמוד
בפני השור כשהוא עולה מזה הנהר מפני שהשמן מרקד

מעשה תורה

לו בין קרניו * ואל חכרי' טן המנס שטא אתה טפסיד
הכל * ואל תצא בדרך בערבי שבחות ובערבי ימים
טובים ובלי לרביעית ובטוצאי החנ שאגרת ברת
מחלת יוצא' בי"ח רכבות של מלאכי חבלה ומשום
רבי עקיבא אמרי שכל אתר ואחד יש לו רשות לחבל *
ו' דברים צוה רבי עקיבא את רבי שמעון בן יוחאי
כשהיה תכוש בבית האסורין : אמר לו לטרני
תורה אמר ליה איני מלמדך ואם אני מלמדך סוף אתה
נמסר למלכות אמר ליה כשם שהעגל רוצה לינקבך
הפרה רוצה להניק אמר לו ומי הוא בסכנה אמר ליה
העגל הוא בסכנה * מיד פתח ואמר לו אם בקשרת
ליחנק התלה באילן גדול * ואם בקשת ללמוד בנג
תורה למדהו בספר טובה * ואל תבשל בקרירה
שבשל בה חבירך * ואל תכנס לעיר או לביתך
פתאום : בתך בגרה שחרר עבדיך ותן לה : ו'
דברים צוה רבי עקיבא אתר"י עשה שבתך חול ואל
תצטרך לבריות * ואל תשב בנכבה של עיר *
ואל תגביה פתחך יורת טפתתי של חבירך *
ואל תעבור אתורי בית הכנסת בשעה שהציבור
מתפללין " ואל תמנע מרגליך מנעלים קיץ
וחורף : ור"י משכים ואובל בקיץ מפני חמה
ובחורף מפני הצנה * ששה דברים העושה אותן
אוכל פירותיו בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא
השכמת בית הנזפת ועיון תפלה ובקור חולים
והכנסת אורחים והרן את חבירו לכף זכות שלא

מעשה תורה לר

בפניו והמקדש על היין בערבי שבתות : ששה
דברים העושה אורחם דמו בראשו * לעולם
יתרחק אדם מן הפורעניות וטן ספקות וטן הדומה
לו וטן הרשות וטן הפקדון ששמו פקדון וסופו לריב
ומטלאכת הציבור : ששה דברים יפס לחולת
זיעה שינה עיטוש הילוך מעי קרי חלום * זיעת
דנתיב בזיעת אפך תאכל לחם * שינה דנתיב
ישנתי אוינות לי : עטוש דנתיב עטישותיו תהל
אור * קרי דנתיב יראה זרע יאריך ימים *
הילוך מעי דנתיב מהר צומאה ולהפתח * חלום
דנתיב ותחלימני והחיינו : ששה דברים נאטרו
בבני אדם שלשה נמלאכי השרת ושלושה כבהמה
מהלכין בקומה זקופה * וטדכרין בלשון הקודש *
ויש בהם דעת ובינה נמלאכי השרת * ושלושה כבהמה
אוכלין ושוחין * ופרין ורבין * ומוציאין רעי ומתים
כבהמה : ששה דברים נאטרו בשד' שלשה כבני
אדם ושלושה נמלאכי השרת רואין ואינין נראין
ופורחין ואין בהם קנאה ושנאה כמלאכי השרת *
ושלושה כבני אדם אוכלין ושוחין ופרין ורבין ומתים *
ששה הם סלאכי הטור גבריאל על הטלנים *
קפציאל על הכתורים משביר על החיות משחיה על
הקטנים * אף ותמה על האדם ועל הכהמה :
ששה דברים נאטרו בעמי הארץ אין טוסרין להם
ערות * ואין מקבלין מהם ערות * ואין מתלוין
עמהם בררך : ואין טגלין להם סוד ואין טכרין

מעשה תורה

על אבידתם ואין עושין אותם אפודרופסין על
היתומים ולא על קופה של צדקה : ששה דברים
צוה רבינו הקדוש ארז בנו שלשה מיראת שמים
ושלשה מדרך ארץ * אמר לו בני אל תאכל לחם
בשבת עד שתגמור את הפרשה * ואל תישן על
טעותך עד שתקרא קריאת שמע ותתפלל * ואל
תכנס באחרונה לבית המדרש * ואפילו היה לך
כמה עבדים ונמנה שפחות אתה בעצמך הצע את
טטתך * ואל תסיח אתרי הכותל מפני שאונים
לכוחל :

שער שבעה

שבעה דברים נאמרו בגסי הרוח * כל מי שיש
בגסי הרוח כאלו עובר ע"א ותורתו
משתכחת ושכינה מסתלקת ממנו : ויסורין באין
עליו * ותקלות באות על ידו * ונמסר לידי טתנורת
בשר ודם * וסופו נפשל באשת איש * ו' דברים
נאמרו ובענוה מי שיש לו ענוה זוכה לתי העולם
הבא ותורתו משתמרת ושכינה עמו * וניצל מן
הפורענות * ולא תאונה לו רעה : והכל מדתמין
עליו וניצל מאשה רעה * שבעה טתעסקין בצרכי
ציבור הפרנסים הדיינים השטשים הסופרים
וגבאי צדקה * ועל מדי תנוקת ועליהם נאמר
והמשפילים יוהירו כגותר הרקיע : שבעה יורדין
לגיהנם

מעשה תורה לה

לגיהנם • המינים והמושרים והמוסרים •
 והטרחנכד בקלון של חבירו • והמננה שם רע
 לחבירו והמלכין פני חבירו ברבים • ז' דברים
 נצטוו בני נח • על הדינין ועל ע"א ועל גילוי
 עריות ועל שפיכות דמים ועל קללת השם •
 ועל הגזל ועל אבר מן החי שבעה דברים נכראו
 קודם בריאת העולם • תורה וגן עדן וגיהנם
 ושמו של משיח ונסא הנכוד ובית המקדש
 ותשובה • תורה דכתיב ה' קנני ראשית דרכו
 גן עדן דכתיב ויטעה' גן בערן מקדם • גיהנם דכתיב
 כי ערוך מאתמול חפחה • כסא נכוד דכתיב כסא נכוד
 מרום מראשון • תשובה דכתיב כטרם תחיל ילדה
 ואמר תשוב אנוש עד דכא • שבעה שמות ליצר
 הרע • ערל טמא רע שונא אבן טכשול צפוני •

--- עה אין להם חלק לעולם הבא : המוכיר את
 השם בכל עת ובכל מקום • והמקטיר לבונה לע"ז •
 והקורע בגדיו בחטאו והלכותש על הטבה ומוכיר
 עליה את השם יהמלוה כספו בריבית והמשלה מרנים
 בין האחים • שבעה פתחים הם פטורים מן המזוזה •
 בית התבן • ובית העצים • ובית הבקר • ובית
 האוצרות • ובית שאינו גבוה עשרה טפחים •
 ובית הנסא • שבעה אבות כרותי ברית • אברהם
 יצחק יעקב משה ואהרן דוד ופנחס • שבעה
 רועים הם ורוד באמצע • אדם שרת מתושלת
 ב"מיצ : יצחק ויעקב ומשה משמאלו • ואברהם

מעשה תורה

לאן הלך אלא שהווי עומד על פתח גיהנם להציל
את בניו שגיהנם :

שער שמונה

שמונה נסיכי אדם הם * ישי שאול שמואל
עמוס צפניה חזקיהו איהו ומשיח *
שמונה שמות למשיח * ינון צמח משיח פלא יועץ
אל גבור אבי עד שר שלום :

שער תשעה

תשעה נכנסו לגן עדן בחיים ולא טעמו
טעם מיתה * בנימן בן
יעקב : פלאב בן דוד : סרה בת אשר : בתיה
בת פרעה : אליעזר עבד אברה * ועבד מרדך
הבושי * ומשיח * ואליהו * ויעבץ בנו של רבי
יהודה הנשיא * ורבי יהושע בן קוני :

שער עשרה

עשרה דברים נבראו בערב שבת בין
השמשות * הקצת * והמן *
והבאר * ועמוד הענן ועמוד האש * והכרתב *
והמכתב * והלוחות ומקלו של אהרן * והשמי'
וי"א

וי"א אף המזיקין וקברו של משה רכינו עליו
 השלום ואילו של יצחק אבינו: עשרה
 קביחנמה ירדה לעולם: תשעה נטלו ישראל
 ואחד כל העולם: עשרה קבי יופי ירדה
 לעולם: תשעה נטלו רוטיים: ואחד כל
 העיל' כלו: עשרה קבי כשפי' ירדו לעולם:
 תשעה נטלו מצריים ואחד כל העול': עשרה
 קבי זנות ירדו לעולם: תשעה נטלו
 ישמעאלי' ואחד כל העולם: עשרה דברים
 קשיס זו מזוב עול' הר קשה ברזל מחתכו:
 ברזל קשה אש מפעפעו: אש קשה מים
 מכבין אותו: מים קשים עבים סובלין
 אותם: עבים קשי' רוח מפזרתן: רוח
 קשה גוף סובלו: גוף קשה פחד שוברו
 פחד קשה יין מפינו יין קשה שינ' מפיגתו שינת

קשה מיתה קשה הימנה

וכתיב צדק' תציל ממו':

וי"א אף אשה רעה

קש' מכולן שנא'

ומוצי' אני מר

ממות את

חאש':

ספר אורחות חיים להרב ר"א הגרול זל :

אמרו שכשחלה רבי אליעזר הגדול נכנסו חכמים
אלו בשראה אותם אמר להם חמה אני על
חכמי הדור אם ימותו מיחת עלמין אמרו לו רבי למה אמר
להם מפני לא שמשחם אותי לאמר נכנס רבי עקיבא צר'
יוסף אמר לו מפנימה לא צאת לשמש אותי אמר לו לא
היה לי פנאי : אמר לו רבי עקיבא חמה אני אם
חטוה מיחת עלמך צאחה שעה נחח לו איצריו של רבי
עקיבא ונמס דמו בקרבן אמר לו רבי למדני צאחה שעת
שנה לו שלש מאות הלכות פסוקות על צהרת עזה כשלב
קרא להורקנום בנו וישימהו על יד ימינו צכה רבי אליעזר
ואמר בני עד היום הייתי מתנהג עמך צרוגז ולא הסברתי
לך פנים כדי לכוף אותך ליראת קונך • ועזה בני
הנני הולך לנועם ה' והדרו צא ואלמדך אורחות חיים
כח ר' אליעזר ואמר ה' שמעתי שעתך יראתי •

בני שים כבוד לה' וחקן לו תודה וזכור כי מחומר עשך
והוא הוליאך לאויר העולם וכונקך צעלמו עגם
אל עלמי ובכניסך צעולם הזה ואחה לא הכנסת צו כי
הוא אינו לריך לך ואחה לריך לו "

בני אל תאמין צעלמך עד יום מותך הלכתא כרצנך
ואל תאמין עלמך צשלוס גופך צעולם הזה •
כמה שכנו על מטחם ולא קמו : כמה שכנו על מטחם
שמחים וטובי לצוקמו צחלחים רעים • כמה שכנו
על מטחם צריתו והקילו צמכאוצי' רעים •

אורחות חיים לר"א הגרול לח

בני

הוי זהיר להתחזק תמיד בצדק עפר רגלי
ההכמים ואל תסמוך על דעתך ואינך רשאי
לומר קבלו דעתי

בני

ירא חתה' חלפי חניך ועבדיהו וכו' וזהיר
צקריאח שמע של ערצות וצתפלה של שחרית
כמו שאמר דוד המלך עליו השלום ערצ וצוקר ולהרוס
חשימה וזהמה וישמע קולי כמו שתקנו מצות הראשונים
וחפלת ערצות שים ראשונה לכל התפלות כי יעקב חצינו
תקן אותה והכחוצ עשאו ראש לכל החצות שנאמר והנה
ה' אל עליו ויאמר חני' חלפי חצרהם חניך וחלפי ילחק
הארץ • צתחילה בזכיר שמו הקדוש עליו ואחר כך
חלפי חצרהם וחלפי ילחק :

בני

הוי קל כלצי ואל חהי עלל לקרוחק"ש צעונחה
ואל תעכצ אוחה לשיעור דרצנן כי פוריון
מקדימין למלוח וכל הקור' קריאח שמע צעונחה
נוחן כבוד לצוראו • הוי זהיר צק"ש על מטהך ולקדש
עלמך ולצרך לצוראך ושכצח וערצה שנחיד ולאחר שתקד'
עלמך צוה ואל תספר צדצרים צעלים ואל תעסוק עם
אשחך צדצר אחר הואיל וכצר קדשח עלמך צקרוש' קונך
פינשמחך תעלה ואינך יודע היאך יקבלנה לעמוד לפניו
והקילות היא חשיחך •

בני

הכהנים נכנסין לאכול צתרוסחן ונשמחך עולה
צאותה שעה אס חוכה ציניהם ואס לאוידחו
אוחך צחוץ •

בני

כשתעור משנוחך צחלות הלילה אז תספר עם

אורחות חיים לר"א הגרול

אשחך בקדושה ואל תנצל חת פוך ואפילו דרך
שחוק כי אחת עתיד לחת דין וחשבון על שיחה שצריך וצין
אשחך וכשתקוץ משנהך ש יפנה לך בהרהורים רעים
כי הרהור מצוי לודי מעשה הנה מה טוב ומה נעים
כשהקצ"ה נכנס עם הלדיקים שחפ"י מלוי בתוכן למשוך
חוט של חסד עליך להיות גורלך עם הלדיקי' בגן עדן
ואם תזכה ותהיה עמם אשריך וטוב לך .

בני הויזהיר בכלי של מים סמוך למטחך וכשתקים
צקראל מטוב חלוקך ללבוש בלא נטילת ידים
לא מידך ולא מיד אחר שלא נעלי ידיו כי רוח הטומאה
שורה צידים ואל תעבור אותם על גבי עיניך פן יכסלו
רבים במראנת עיניך כי חין צרכה שורש במראה עין שקבל
טומאה ואי עביר להסחכ' צטנאו שנאו נמל'
ואהצו נכסל .

בני הויזהיר לנקות גופך ולפנות דירת נפשך שלא
תשקלנו ואל תהי גורם להיות נמאס .

בני הויזהיר צנטילת ידים כי נטילת ידים צכלל
דברים העומדים צרומן של עולם וכל המזולז
צנטילת ידים מגודה לשמים וכ"ש דחין לו חלק לע"ה צ
וכשתרחץ ידיך זקוף אל צענתי' למעלה וצרך ליוצרך ואל
צצרך עד שיהיו הידים רחופות כי אסר להזכירו קדושת
שמו צכללוד הידים כשהן מוזהמות ואל תטול ירך
ממי שלא נעל ידיו :

בני אל תלבוש צגדיך בלא צרפה כי כשם שגהנה אדם
לחת אוכל לנפשו ולריך לצרך על הנחת האוכל

אורחות חיים ר"א הגרול לט

כך לריד לצרך על הנחת המלצוּש ככל עת שילצוּש וכל
מי שלא צירך על מלצוּש ינילצוּש צרמה ונוש עפר צקנר
וקסה איחו רמה כמחט צצצר החי י

בני הוי הזהר להחטטף צעטיפת מלוה כפוי מלוה
על גוף לדיק ינוח וכל מי שאין כסוי מלוה
צגופו נקרא לצוּשו צנד צונדיס צנדו כי מעיד עדות
שקר צעלמו ון

בני הכון לקראת חלקיד וסיס עטרת חפארת על
ראשך השען הטוב על הראש והם החפילין שם ה'
ליולרך ולוית חן הם לראשך וראו כל עמי הארץ כי שם
נקרא עליך ויראו ממך וקסור על זרועך החותם חצניתו
הוא דמות כבוד ה' צח קול יולאת צכליוס וחומרת
הצרי' נושא' כלי' שלשה מלאכים הולכי' לפני האדם
צאותה השעה ומכריוץ וחומרים חנו כבוד לדיוקנא של
מלך ששכינת אל על ראשו וחומר לך עצדי אלה ישראל
אשר צך חפאר *

בני אל תשכים לצית חצירך להזכיר עליו שם שמים
לצרכו כי כחי צחת שלש רגזה הארץ ואחד
מהם שפחת תירש צצירחה וכל המצרך חצירו קוד' צרכת
השם מורים לשפחה הוצירחה :

בני הוי זהיר שחה מעשי ראשוניס צצית הכנסת
להיוחד נוטל שכר כנגד כולם כנגד כל עשרה חן
כנגד כל הצאים הלכתא כרצון הלכתא חן נוטל שכר כנגד
כל העשרה וכל אחד חן העשרה הראשוניס שכרו כנגד
כולם והם כלל מאה וזהו ומשחרי ימלאונני צשי נונין

ז ב אשרי

אזרחות חייב לר"א הגדול

אשרי הנמנה

בני כשחכנס לפני יולדך חכמים צאימה וציראה וכשאהה מתפלל דע לפני מי אהה עומד *

בני כל עלמותך חרגיש לקדש צקדושה צכח גדול לכוף ילדך אללו משום כל עלמותי האמרינה ה' מי במוך מליל עני מחזק ממנו ומשום חנו עוז לאלקים למולת צעירותי *

בני אל חשיח שנס שיהה צצה"מ והט אזניך לשמוע דצרי חכמים ואל חשי צו לכל דבר ואל חשי צו לכל אדם כי כמה מרגליות ימלא צאפרקסחושל עני איך אדם נפנס לתחומו של הצירו ואין אדם יכול לחדש דבר צתורה שצצירו מוזמן לחדשו כי הכל מוכן לפניו מיום שעתורה וצרח *

בני הוי זהיר לצקר את החולה כי המצקדו מקיל לחליו והשחדל עמו לשווצל קונו והתפלל עליו ולא אל הכצר עליו ושיצחק כי דילו מכוצר חליו ששחכנס לחולה חכנס אללו צשמה כי לצו ועיניו על הנפנסים חליו *

בני הוי זהיר להולאת המת לקוצרו ולהכניסו ציד קונך כי מלוה גדולה היא עליך כל העושה חסד תנס הקצ"ה עושה עמו חסד חנס *

בני הוי זהיר לנחם חצלים ולדבר על לבם כי לח כו' ראוי לענש הציריו של חיוצ אל על שאמרו לו דצרו קנטורין ולא דצרי נחומין דכחיצ כי לא דצרתם נכונה צעצדי חיוצ :

אורחות היים לר"א הגדול מ

בני

עוז ללכת אל בית האצל מלכת בית המסכה
לחת מוסר לנפשך ולשפוך דמעות מעיניך כי
כל השופך דמעות על אדם כשר לא ישפוך דמעות על
בניו כשהם קטנים

בני

הוי זהיר בהכנסת כלה לחופה ולשמות ההן
שכל המשמחו כאלו קבל חורה מהר סיני שנאמר
ויחן אל משה בכלותו ככלתו כחייב וראויוס שנחנה
חורה כיום שנכנסה כלה לחופה

בני

הוי זהיר לכבד לעע ולחת לו מחנה בסחר ולא
צפרה סית והאבילה והסקה וציתך והעלים
עיניך מלהם זככל צו כשהוא אוכל כי נפשו רעבה וחעוץ
עליו אוכל

בני

אל תדכא לעני בדצריך כי ה' יריב ריבו ועון זה
גורם לכמה קנטורין למעלה לגלות חטאתיו
לרעה ומליץ לא נמלא עליו זבל העושה לו רלונו
ודצרים טובים קונה לו כ"ה פרקליטין למעלה וכולם
מליצים עליו לעוזה

בני

תקן לדה לנפשך והדליק נר להאיר לפניך ואל
תניחהו להאיר חצריך שמה לא יוכלו חצריך
להאיר • ותשאר אהה כנטף צערציוס צאיסון
לילה ואפלה

בני

אל תאשים חונך מועקה דל למען ישמע ה' את
קולך צועקתך וכל החוטם חונך מועקה דל גם
הוא יעק ולא יענה

בני

זככל תפלתך שים עלמד עני ואציון צפני צוראך

אורחות חיים לר"א הגדול

כי כמה הם מקטרגים עליך כאשר ידע יעקב הענין וראה
שעשה דוגמתו כעני וחציון דכהיב ויהי לי שור וחמור
כעני וחציון . . . ודוד המלך עליו השלום אמר הטי
ה' אונק ענני כי עני וחציון אני וקיום צד אל תהדר
לפני המלך .

בני הוי הזהר בעונג שצח לכבדו לפי כחך ולענגו
צמאכל וצמשתה ואל חשים עלמך כעני חלילה כי
חס תכבדיהו יותר מכדי יכולתך והזהר צסעודת שלישיח
והוי זהיר בצבורך ציום השצח כי על הכל אחת עתיד
ליחן דין וחשבון .

בני אל חננס לציחך פחאוס וכ"ש לצית חצירך ואל
תעיל חימה יחירה צחוק ציחך כי כמה רעות
גורמת החימה .

בני הזהר והסר כעס מלצך כי הכעס צחק כסילים
ינח ואל צור שורה על ראשם :

בני אהוב את החכמים ורדוף אחריהם והשתדל
לדעת צוראך כי צלל דעת נכסלא טוב והוי
זהיר לתת שלום לכל אדם ודובר אמת .

בני הוזהיר להיות לנוע צכל מעשיך והוי לנוע
צציר אחר .

בני כשהצצלחונך לאכול דע שאחה עומד לפני
המלך ואל תהי חלוק והזהר צמים ראשוניס
וצאחרוניס כי שניהם לצורך כשאוכלין צני השלחן ואחה
שוחה אל תרום קולך צצרכת היין ואל חשיח צסעודה
ואפילו צצרי תורה :

אורחות חיים לר"א הגדול מא

בני

הוי זהיר בדברי תורה לאמר על השלחן וכל
שלחן שלא אמרו עליו דברי תורה נקרא ק"א
לוחה שלי מקום .

בני

הוי זהיר כשתכנס לחולה ואין לואל תכנס
צידים רקנות וכשיקום הוי מקדים לומר מהכל
יחשוב עליך כאלו יחה מקיימו ומשיצנפשו וגמולך
ישלם לך צורחך .

בני

אל תגלה סודך לאשחך הוי נאמן רוח אלל כל
אדם ואל תגלה סוד חבירך צריצך עמו כ"ש
זהיווחו שקט עמך .

בני

הוי זהיר לאכול עששים ואל תשאול מבני אדם
וכשתשאול אל תשאול אלא לצורך .

בני

תצטרך לחנך לנפשך ואל תצטרך לצריות ;

בני

הוי זהיר להיורץ צנים ולגדלם לתלמוד תורה
כי צצילים תזכה לחיי עולם הבא .

בני

הוי זהיר באונאת אשחך ואל תמנה אכזרופו
צציתך .

בני

אל תקרב לאשחך קרוב לוסתה והתרחק מן
מן הכעור ומן הדומה לו ואל תעבור אחורי
האשה צצוק ואל תעבור צין שחי נשים .

בני

הוי זהיר שלא תקפיד לחכם כי תמחו נחש
ולפענוי שאין לחם לתמחו והמחו מוח
ורלונו חיים .

בני

אל תלך יחידי ואל תהי עד ודיין יחידי צצאשר

אורחות חיים לר"א הגרול

- כי איך דיין יחידי אלא אחד •
- בני** הוי הזהר מועקת יחוס ואלמנה כי הוא חצי יחומים ודיין אלמנות והוא קוצע את קוצעיהם נפש •
- בני** כל השאריך שים במשקל וחשובהיך במאזנים ישאו יחד ואחרי כן חן וידו והפלה להכריע המשקל •
- בני** הפרחק משכן רע ומאדם שמועוהו רעה כשם שאוזרים עליו מלמטה כך אומרים עליו מלמעלה :
- בני** צנפול אויבך אל תשמח פן יראה ה' ורע צעיריו והשיב מעליו אכזר אצל אס רע צנואך האכילוהו לחם •
- בני** אל תרדוף אחר שררה כי הכל גזור מלמעלה ולאשר יחפוץ יתגנה בכל יום הקצ"ה קזרח על זה בעלמו ראו קרחי צסס • ראו קראה' צללאל •
- בני** אל תהי כאוב לחצירך על גבעו כסה לחצירך על גבעו ואל הגלה ק"קולו לעולם •
- בני** הוי רץ לדבר מלו' ואל תהי המלוה קלה צעיניך ואל תאמר זו קלה וזו המורה כי איך יודע מהן שכרן של מלוות וכל מעשיך יהיו לשם שמים •
- בני** אל תהי גרוק הרצה ואל תרשיע הרצה ואל תהי צייסן הרצה אפילו לשחות מים הנשאר' מפיו של חצירך כי ההצל יולא מצית חללו ואיך יודע איזה חולה צנופו צבל דבר תהי צייסן וצמקופ היוק אל
- ההי

אורחות חיים לר"א הגרול מב

חיי ציישן : לעולם היו מוצל עלמך צניח המדרש
ואפילו שחקו חצירך עליך •

בני אל תשצ צחצורה שחומרים גנאי על חצריהם
וצעל ל"ה כי כל הדברים עולים וצספר
נכתבים וכל העומדים שם נכתבים צחצורת רשעים
וצחצורת ל"ה •

בני אל תשה מים שאולים ואל האכל מאכל מיד
כל אדם הוי משחין צפני מאה ואל תשה מים
צפני אחד •

בני אל תשעל צקדרה שצשל צה חצירך וכ"ש אש
צשלו צה שנים ונסחלקו מן העולם כי כצר
מלאך משחית מכיר צה •

בני הוי הזהר מאשה שאינה בנונה לך אזוי לו
לפסול שפוסל אח זרעו חצשלום גרס כמה
רעות לישראל ודרך אחר חציו להרגו ושכצ אח נטיו •

בני הוי זהיר שלא תשנש אח מעתך כשהיא מניק'
אה צנה ואל חניחאו צעריסחו יחידו צניח צין
ציוס וצין צלילה :

בני אל חיי ישן יחידו צלילה צסוס ציח צי לילית
מזומנח להזיק וכיון שאוחות לאדם או לחינוק
היא מוליאתו מן העולם :

אורחות חיים לר' א הגרול

בני הוי זהיר לגדל צניך לחלמוד תורה ואל
הכלקש ממנה שכל המפלק צנו מדברי תורה
יסתלקו ימיומן העולם מפני שהקצ"ה צוכה עליו בכל
יום ויום :

בני הוי זהיר שאל תשחה מים מגולים זלילה
כי כמה קטרינים משתכחין בעולם וזהם
יוקשים צ"ח חסירי' כדגים הנחמזים צפח *

בני אל תשז זלל החמה צחשו וצא צוכ"ש שלח
חישן זלילה לחור הלזנה ועל זה נאמר יומם
השמש לא יכבה וירח זלילה ציום קטז מרירי
וצלילה מפני חגרח צח מחלח וכשהלזנה
צחידושה ה' ישמרך מכל דע ישמור חח
נפסך וגו' *

בני אל תאכל צער בעוד שמסלקח הצל צין ללי צין
מבוטל ואל תאכל חצשיל מקדרה שלח צשלו
זה ל' יש *

בני הוי זהיר בכל מאכל לחת חלקו לצורהך וחליק
שלו הוא של עניי' לפיכך טולמן היפה שצש לחנד
לחת לצורהך ואל תקלל חרש וירחת מאלהיד *

בני דע כי הצטחון של לדיקים הוא טיב הגנות מנח'
הצל חרלו והוא מקום גנות וסחו' ואין כל
צריה יכולה לעמוד צאוחו מקום זולתי הרוחות
קדושות וטהורות המזמנות לכנס לאוחו
המקום והמקום שהוא מטעשעשועים של
הקצ"ה

אורחות חיים לר"א הגדול מג

הקצ"ה ונפלא קודם שנברא העולם ואינו צעולם הזה
רק צעולם הבא :

תם ונשלם אורחות חיים לר"א הגדול

וספר בן סירא : בעזרת האל

הגדול הגיבור והנורא : והוא

יוציאנו מאפילה לאורה :

שנת ת"כ"נ"ה

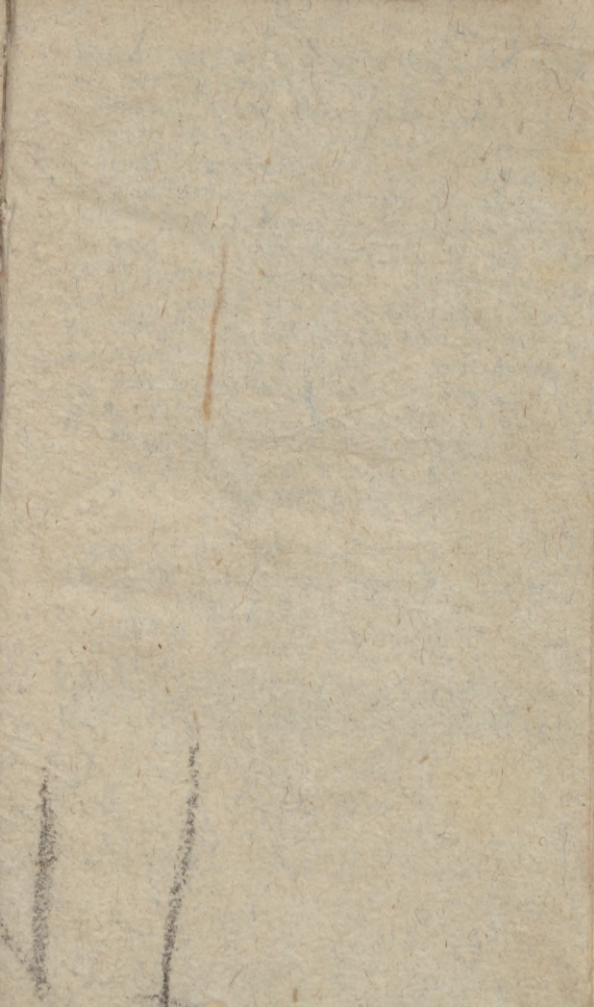
חומות ירושלים

ליצירה :

B

120-

121.

Handwritten text in a cursive script, likely from a manuscript or letter. The text is written in dark ink on aged, yellowish paper. The script is highly stylized and difficult to decipher. The text is arranged in several lines, with some words appearing to be "GIVE", "TO", "THE", "LORD", "AND", "TO", "THE", "POOR". The text is written in a cursive script, likely from a manuscript or letter. The paper shows signs of age, including discoloration and some staining. The text is arranged in several lines, with some words appearing to be "GIVE", "TO", "THE", "LORD", "AND", "TO", "THE", "POOR".